

דבר העורכת

"החברות לא ניחנה בדרמטיות הרגשית של הקנאה, בהמתנה החרדה של התשוקה, באכזבה הצורבת של הכמיהה, אבל יש בה עומק, הבנה וחופש" – כך כתבה הסוציולוגית אווה אילוז במסה שהקדישה לחברות בשנת 2016 ושהתפרסמה – כמה אירוני, דווקא לכבוד ולנטינו דיי – חגם האולטימטיבי של הלא-חברים, הלוא הם המאוהבים.

בזמנים הסוערים, האפלים, מורטי העצבים ומעוררי החרדה האלה, זמנים שכל כולם, כך נראה, התמסרות מתמשכת לדחפים הראשוניים ביותר של המין האנושי; אלימות ומלחמה ומין ולפעמים כולם יחד – איזה מקום נשאר לרגשות מהסדר הגבוה, המעודן יותר, כמו החברות? ובכל זאת, ידידיות – אישיות, מקצועיות, קצרות מועד או ממושכות – מלוות את החיים, ולפעמים גם את המוות, עוזרות לאחות לבכות שבורים ופצעים אחרים, והן גם מניעות את חיי הספרות; יוצרות בריתות וחבורות ספרותיות וגם מובילות ליריבויות ולקנאה ולתחרויות, ולפעמים הן רק נמצאות שם, כדי שיכתבו עליהן.

בגיליון: פואמה של שרון אס שהיא גם הספד על חברה אהובה, מסה של יונית נעמן על לוינס ועל חברות ומשחקי ילדות, שירים חדשים על חברות ואכזבותיה מאת דנה לובינסקי, אורית פוטשניק, מיכל דורון ויצחק גוילי, קטעי פרוזה חדשים על חברויות מקצועיות ופואטיות שכתבו האמן ציבי גבע והסופר וחוקר הספרות חיים וייס, סיפור של לילך וולך על חברות מהצבא וסיפורים חדשים על חברות מאת מאיר פינקרט, מאיר עוזיאל, מירי ליטווק וירדן ורד. וחוץ מזה, כתמיד במאזנים – מיטב המסות, השירה והפרוזה; רשימה של טלילה קוש על ספרה המונומנטלי של לאה איני "הילד של לגיון הזרים", שירים חדשים של סיון בסקין על המלחמה באוקראינה ועל המלחמה בכלל, שירים שטרם ראו של טל ניצן, עומר ולדמן, אסתר וולק, אורי פרץ, לאה שפיגלר, יערה בן-דוד ויואב איתמר, סיפור חדש של ארי ליברמן וסיפורים שטרם ראו מאת אמיר שילון ועמיר שינקמן.

מאחלת לכם קריאה נעימה!

תמר מרין, עורכת מאזנים

3	איפ, איפי, מה יהיה הסוף שרון אס
29	פיתילי פיתילו - קריאה מאוחרת במשחק ילדות יונית נעמן
34	ביקור אצל יואל הופמן ציבי גבע
37	אחר הלבבות חיים וייס
40	שירים דנה לובינסקי
42	שירים אורית פוטשניק
44	לא הזמן ובטח ובטח שלא המקום לילך וולך
48	אבדון מאיר פינקרט
51	חמאת בוטנים ירדן ורד
53	דרך הנשים מיכל דורון
54	קריעה יצחק גוילי
55	חיפה זה רחוק מירי ליטווק
58	עקרב מאיר עוזיאל
62	שירים סיון בסקין
66	ערפל מכרזי עומר ולדמן
67	אחרי הפורענות טל ניצן
70	חצי נקמה ארי ליברמן
74	סיפורונים עמיר שינקמן
76	MRI ספרותי של גלי המוח - על "הילד של לגיון הזרים", מאת לאה איני טלילה קוש
79	שירים אורי פרץ
82	עוד שעה אחת / שירים לאה שפיגלר
86	שירים על הקו יערה בן־דוד
88	שפמה של פרידה קאלו אמיר שילון
91	שירים אסתר וולק
94	האיש שהרגתי יואב איתמר
95	רשימת ספרים חדשים למערכת מאזנים אפריל 2024
97	משתתפי הגיליון

עורכת: תמר מרין / מועצת מערכת: יו"ר - ד"ר דורית זילברמן, ד"ר דנה אולמרט, ד"ר עודד וולקשטיין, ד"ר צילה זן־בר צור, פרופ' עירית קינן / יו"ר אגודת הסופרות והסופרים העברים בישראל: צביקה ניר גיליון מס' 2 / כרך צ"ח (שנה 98), ניסן תשפ"ד, אפריל 2024

Literary Journal - Published by the Hebrew Writers Association in Israel, 6 Kaplan st., Tel Aviv 6473407, Israel

יוצא לאור על ידי אגודת הסופרות והסופרים העברים בישראל (ע"ר) בסיוע משרד התרבות והספורט כתובת המערכת: בית הסופר על־שם שאול טשרניחובסקי, רחוב קפלן 6, תל־אביב 6473407
טל': 03-6953256/7 / פקס: 03-6916861 / דוא"ל: mozenayim@gmail.com

הגהה וניקוד: יעל ניר / עיצוב, סדר והפקה: סטודיו דור כהן / איור השער: אורית עריף

איפי, איפי, מה יהיה הסוף שרון אס

*

וכשהיא מסתובבת על הציר

העיר (שהמשורר מכנה

ציי-זוהר-של-מחציות-אלים)

מנמיכה קול ומביטה

בנערה. השנה היא בערך

חמש מאות לפני הספירה

וקרובה לשנתי הששים באי שם האלף השלישי

שלאחר מות בן האלים

חונה עם מחציות-אלים

משחקי דמקה, בנות

מתקרב, (שלי) שלה

שלה - דרמה גדולה

שלי, רגילה, מרפסת רחוב

אבל ההיסטוריה, מגע ההיסטוריה,

זחל לח על הערף

במקום למשך בחונה, איזה ילד-רע

שלשל זחל תחת החלצה בכנסיה

והאם הנבוכה הוציאה את הילדה הצועקת

המתפתלת

איפי -

מאיפה למדת ככה לדבר

נמלטתי

אל הדפים הריקים

בלבן אני מתרגלת

עמידה בכבוד: שירה
דוקא היכן שהחשיפות לקרינה

גבוהה, ויש סכנה
שיראו לך יותר ממה
שתרצי

את תרצי - הו את תרצי לעמד בלבן
ולגלות את המלכות

חקים שאת מעמידה

ובוחרת בהם

איך ידעה הנערה להשיב לצבא

אל תגעו בי

והם לא נגעו - הם שהיו מוכנים בשל שמועה
לרגם את המנהיג

יום הלדתי היום ויום מותו של אבי

הירח והשמש התלכדו

איפי מובלת להוצאה להורג
אני הובלתי אתמול (בטקסי) להוצאת

ספרים

בדרך חזרה מההוצאה

השליח אמר איפי לא מתה

היא נעלמה בשמים

ואני אמרתי לאיש הזקן שישב לצדי
לבדר את רוחו לאחר שהרס את רוחי

כשהנערה צעדה להוצאה להורג

ושרה

אמץ לבה הפתוח הותיר רשם בעבר
כמו שיותיר רשם בעתיד

היא הצליחה לצמצם את הזמנים
כפי ששרה ככה אקרא

רק בחדר לבד יש לי את הטון הנכון
הסמכותי, אבל היא, איפ, איפי - מול האין ברהה שרה בקול
חודרת את חסר ההבנה בהבנה

דרך נפתחת באלימות אל האלימות שיש בה כללים ופרוטוקול

לא כמו בכביש
בום בום כוס אמאק

מול הקיר אני שרה
יפתח או לא יפתח
אני לא המזכיר הראשי עם צרור המפתחות
והשדכן ורשימת הכתובות

המשרתיים מתפטרים תמיד לפני המסע
אני שומעת את הקבצנים גובהים מדי יום מול החלונות

תעזרו לי

אפאחד לא יעזר

אולי לפעמים, קצת, מי שאת שוכבת אתם במטה

אני יודעת מה כוחו של עלבון:
מול הקיר, הלבן

נתן להותיר חתימה

*

במכתב הוא כתב לבתו שיר אהבה
"איפי היקרה, בואי אלי במרכבה
רתומה לסוסי רוח זהבים, מצאתי לך חתן
מהיר מסוסי הרוח, ומבתי הנסיכה הקטנה
תהפכי למלכה, איפי המלכה הגדולה"

או משהו כזה הוא כתב לה
 והיא באה
 ומדוע לא תבוא למקום בו האהבה
 מבטיחה מה שיש לאהבה להבטיח

גדילה בשדה

סוס לבן עומד בפאה הרחוקה
 חוזר בכל החלומות לפקד
 ולשאל
 מה עושה כאן הסוס הלבן

והיא באה - והקרבה לקרבן

ברק וכוךב היא הסירה מחוזהו (של אביה)
 ותלתה על חזה

והורתה לאמה לא לכעס
 (האם לא הבינה שיש לה כשרון מיוחד
 להיות מחוץ להבנה הרגילה, להיות זו
 המצמצמת את המרחב בין פעלה לראיה)

כפי שהיא תלך עכשו

נועזת

לקבל את המכה

כך היא תנעץ בזכרוננו -

וקופה עטופה בקפלים

בהקטחה המנצנצת בחמר -

לא תתפסו אותי

וכעת אחבר את הקו

לקבל ברכות ליומהלדתי

ואחר כך נראה, אולי נמשיך הלאה

מכאן

*

את עיניך של האלה,
אלת הנשואין
אוהבים לתאר כעגלות
כעיני
פְּרָה

גם לנו משוררים המביטים לעיני
סוסים
כלעיני אשה אוהבת

ראיה היא שגֶעוֹן
לעין שמרב חם נדמה
האישון חסר, האישינית
"הנערה" ביננית,
יש לנבח את את ההשתקפות

בחלום היא פגשה בה גבוהה
מלפני מותה, קורקטית, והיה עלי לשכנעה

שאנחנו מכירות, חברות בצד האחר
ולא היה סימן

פרט לי עצמי – אני הייתי הסימן
שפעם אהבתי אותה
שהיא אהבה אותי

בהדס היד חולפת דרך הגוף
לא מתחבקים שם

איך אדע אם איני בבוֹאָה ליד חברתי
המנמסת כלפי בחלום?

זהו גן העדן היחיד

מה שנתן להרס

*

זו אני וכאן אני שרה
שואלים: יש לך פספורט
לעולם אחר

מאיר ו. התגורר בדירה
שהיתה מלטשת יהלומים
אבק נצנץ בסדקים
בהבטחה

ליקר שגזנח מאחור
והוא אמר לי
בא שיר - אני מחכה שיעבר

אם לא עובר ומנדנד (לפחות יום
שלם)

- אני בא

אליו

הייתי לך אשה טובה אומרת המלכה למלך
רצחת את תינוקי הראשון
וילדתי לך שלוש בנות ובן

האמנתי לה בפשטות כפי שהאמנתי למאיר ו.
ובתחנת הדלק פגשתי באיש מטרד
שהטריד אותי "את אשה טובה"

ושמעתי מחדש את המשורר והמלכה
איך התעקשו לעמד

מתלבטים בין אבק (יהלומים)

לאבק

מתנקשים

*

איפי, איפ - הצפור הכי קטנה
(כמעט)

מרימה כנפנה ועיר על ענה
ומנקה מניפה נרטטת בפלי
בפליה עד שמגיע בלכול גדול

ומפיל את רחצת הבקר

ממסגרת

החלון-חלום

מתי היא תשוב?

נשבעתי (שוב) -

אשאר בתנועה המיטיבה

זו המחקה דרך

עד שעונים ההדים

ככה גם כתוב - לעורך

עד ש

תחפץ

עלי להיות מוכנה לכסופים

ראי להיות מוכנה

מי משתינו מדברת מי עונה

בלי לקחת בחשבון את הפצולים ההכרחיים

כך שלפחות ארבע או חמש נשים עסוקות כאן

בתשפורת בקר

והצפורים הנפלאות, הנופלות בתעופה

מענף לענף

ואמי האומרת

אותו פסוק

מזמרת הצפור האפרה

אצלי בגבעה בגן

אצלך בתל, התרוממות האביב

עברנו לאמהות אים, את בסדר?

שתדעי

את שמחת חיי עכשו

הבעיות שלך הן שמחת חיי עכשו
 אביך האלים אמר החשדנית אחיך התינוק
 הצבא הבורר בתשוקות מאכלות
 השמועות על מה שצריך לעשות כדי לנצח
 בקרב בנשואין
 קשה להכריע אם היית הסטרית או אמיצה
 אריסטו חשב שהמחזאי הגזים

ששנה לך פנים וקול באותה מסכה
 אבל אריסטו לא היה מעולם נערה
 צעירה

ומי שלא נבגד נעלב עד טעם אפר
 עצמותיו

לא יבין לעולם
 את הכוח המהפך של האינמוצא

*

אנו בני חלוף
 גלוי הגורל הזה
 בלתי נמנע

ואם יום עובר
 ואיני קדה ללבן

לא את הבלתי-נמנע
 אני שוכחת
 חובת הברכה מופקרה

שאלי אותי מה אני רוצה

צעד צעד ריצה תעופה
 נפילה שוב משמים
 לאדמה, בהערצה

שליך, איפ, שרון

ולא כל משפט שאמרנו

ראוי למחיאאות כפנים

הקול שבוקע מגרון
מנסה צל זה וצל אחר

מי תנקה בפרי הזוהר
נושא האור

המתגלגל בצלחות

מרכבות כאלו ואחרות
מקהלות וספרות

הטוב ביותר
להשיגו
צעד צעד ריצה
תעופה ונפילה
לאדמה

והמשפטים המפשטים כעת
הם הסימן
לחפוש הסדק - החוצה

לשיטוט

ולשאלה הגדולה
או צווי?
ראי להיות מוכנה

איפ, בצע האור
כל הדקדוק - למסמר צל

ועדין הצדק משמעו: לא להפוך את הדבר החי ל"דבר"

*

ברחוב בו אני גרה
אין עזים
ובככר העיר
הערימו
פעם שלג
מסערה
ששככה בחרמון

האם קרבן־אדם (כמעט
כתבתי
קרבן־אגם) הוא אפשרי
או
בלתי־אפשרי

לו לא המלט היה שואל

אולי זו היתה השאלה

אתמול פתחה האם מכתב שפותחת
מזה חמשים שנה

וקראה

"אמא אני חפשי חפשי חפשי"

ביומהלדתו כתב לה הבן
ולא הוסיף –

עוד שבועיים

אהפוך את עצמי לעז לבנה

קח את השיר

נפגף בו

באור

ויתגלה הפתח

לעולם הבא

לעמדתך

זו השיחה עם אמי

בטלפון, שרון, אני שומעת

את הצפורים בצד שלך

את אותה פסוקית

הן אומרות עכשו

בצד שלי

עיר הגנים

מישהו חולש על הנשימה שלנו
בא השיר
ועושה שמות בנשימה החלושה

מסתובבת על ציר

הנערה מראה לצבא

רק

בטן

ומקהלת הנערים

(שעדין בורה ברוחות רפאים)

צועקת

נעשה ונשמע

והרוחות שומעות

ויוצאות מפרצי אור

מאדמה

ויהיה מי שיראה פרה בשדה

ויהיה מי שיראה

אלת נקמה מאדמת נורא

וכל זה כי לא קבלו עדין את פניהם

בפנים

משחלות על מוט

בקצב התף

המדבר

היה חרוש בגלגלים

מרכבה

קראו לכלי הכבד היורק אש

כשהיא הסתובבה על ציר

פני הצביה שקלה

נפתחו ואמרו
אתם ילדי אתם אהובי אתם עתיד
עוד טרם היתה וכבר היתה למלכה נשאת
לכל רוח

אבל לא אמרה לצבא

אתם אמי

אחת שתיים שלוש
הדג מלוח

*

עכשו, לארכו של יום
היא מפחידה את עצמה

לא בעתיד
היא מפחידה את עצמה

עכשו, כשאינה מכירה את עצמה
עוד

שביל חלוקי נחל
מוביל
אל מאחורי הבית, אל עץ הלימון

הנהרי מטפריו המשננים של עץ הלימון

מי הנה מאמין
שיש להנהר מתחת לעץ

הנהר

חלשת הבקר
איני מוצאת פתח ולבי דופק מרה

וכל זה? כי איני מבקשת בכל מאודי
פתחי לי, פתחי לי בביתך נראה

קבלה

*

שביל האבנים הלכנות
הוא אתנחתא
מוארת בצל

מהי התחנה הסופית

כשיש שמועות בדבר
החלופין בין גוף הנערה לגוף הצביה

מאחורי הקלעים
נדמה - הטקסטיל לפף זרוע ופנים

אבל האם, אמא שלך, ואני בתוכה,
לא מאמינות לשמועות

השיר אולי יגנו

השמועות אולי תוספנה ללכד
את הלב - אבל עד שהאכל לא נאכל עד תם
שום רוחות רפאים אינן נחמה

נצנוץ קטן בתחלת כל ספור
משפחה
היסטורית העמידה מול הברית והתרמית

היא שתקבע
עד כמה האהבה עד כמה השנאה

מה שהיה מסך
ככה הופך לפשוט
תודה ו לא-תודה

אני יכולה לארכו של יום
במסע האור
ללכת צעד צעד
לצדך,

גליתי איפ

את היום הנקבוכי
 כשאת שרה השעות מכפלות
 על מפתן

יש בך יותר כוח ופחות אשמה

*

אני משם, עוד הייתי נערה

ראו שאבא טוב ואמא טובה

גם אני ראיתי פצולי שפע,

עלי שושן

בשיש בעץ במתכת

בגן, קרנים מתוקות של טלה זהב

הכי אהבתי בסבכים להיות הרואה

הבלתי־נראית

ללא שם תאר, רק מלכות סביב

נצנוץ הזקב בתחלת כל ספור

משפחה

ואת נהדפפת קצת מפה לשם

מיפי הסבכים וערמתם

ראי הנמלה לה המשא והמחלה והקטן המפתה

לנסות להחריבה או לשחרר

הקניץ

סוכך עלי, עז חמה והכל ישנים

אבן לבנה ואבן לבנה ואבן לבנה

יבוא יום ידעתי ואתפקע מחיים

ולא אדע מה לעשות

איך לפל לתנועה

בדגמא

*

בהתקרבך היא מתרוממת

לברכך

שלום מתוקה אחת, פניך זוהרות

חלף זמן רב כל כך

מה שלומך

והנה את בת יחידה בין המון

בנות יחידות שברכה

וכלנו מסביבה פונות זו לזו

יקרות לעצמנו לזו שליד ומנגד

מתנדנדות בין פענפים

קלים ברוח -

עשרות שנים ותךך

היא תתרומם בבהלה של מארחת

ותצעק שמומינו ואינה רואה

דוקא טוב לנו מאוד

להיות במסכה שלה, בנחת

והיא המארחת, הקלה בגלגלונים ובכדורי

משחק - חושבת אותנו עדין צעירות וקשות

חשדניות מכדי להתמסר בפרהסיה

אבל אנחנו כאן, סקרניות

איך הגעת לכאן מה שלומך

ובמה את אוחזת בימיגך לסוכך

על המקום -

הצפורים כבר לא במקור פעור

מחם

שרות,

שימי לב זו השעה

להצטרף, והיא הוסיפה ואמרה

התרופה הטובה ביותר

נגד בעיית חסר שנה

היא לקום ולא להתעקש

שלוש לפנות בקר ואת ערה?

כי האלהים מדבר אליך כעת

העמק הגדול ביותר
 הוא פני השטח המעניינים, המטרידים
 והפנים שאנחנו מעמידים - עד התלקדות עם הפנים העומדים
 מחוצה לנו - מתבוננות

בתחתיות הכל דומה, כאוטי
 חסר צורה, שלוש לפנות בקר, קומי
 זה הזמן ללבש צורה כשאת נחלצת מעצמד

ישנת בארגז הלחם
 ישנת במטה בשדה הרחב ושמים סוככו מעל
 ישנת בצריף שבפתחו נעלי עבודה שאיש לא נעל
 ישנת בגרגר הזהב של החטה

וקצת איגד ישנה
 או קומי היא אומרת לי שלוש לפנות בקר
 מוטב להאמין כמו בכתובים
 האלהים דובר
 ותכף הצפורים האפרות יבריקו
 באדם ובקסף השיר

אין לך משהו טוב יותר לעשות
 הצטרפי אליהן
 וברכי עד שתברכי באור בזמן הלחם והקפה

*

גליתי, שוב, איפ, את מכפלות
 המים
 ביום הנקבובי, בו הזמן מתרחב
 ככל שהמלאכות תופחות
 במכפלות המים העלבוך נשטף
 או אוכד בצלילות העמק
 קשה מאוד לשכח זמה של קבצן וכהן
 שנגשו אליך בלהטם
 מכפלת המים
 היא מקום שלא תוכלי להצביע עליו
 לו תרצי מאוד ולא תרצי בכלל
 תראי איפ - הנה
 כאן, בעודי כותבת אליך את נפנית

ורואה הצביה שהופיעה ברגע האחרון
 אינה פתרון ואיש טרם שר את שירה
 וגם לא את שירנו
 הסבל יחזר ויופיע ועלי לגזר את הרגע
 ליחידות כה דקיקות

עד שהנצח
 ללא נפח - יתגלה, מעין מיתר חסר עבי וארץ
 עליו אנחנו נשענות, כי חסר הברכה
 מכריח את הדמיון לחצב
 את תנאי המחיה כגון טהור וקשה ולכן
 בחמץ הנורא

אני יודעת שאת מרה איפ
 ועדין חכי לי בקצה השדרה היורדת לים
 זו אינה סוף העלילה

להוביל אותנו מראיה להיות

מבעד לתלמי המשפטים הנפתחים
 אני מציצה - נופפי אלי לשלום

מאחד העברים

שאדע: אני עדין נעה וגם את

שתינו מעין הענן הלבן שמצירים בשמים
 הריקים - אחרת איך נודע לצלילות שבתוכה הכתם

ועם זאת - היינו מסתדרות גם ללא הזהמה של קבצן או רב

*

המתנות שהיו שלי אינן ברשותי יותר
 לא צעד קל לא שנה טובה לא קלות להקסים במלים
 כמו אצלי החכמה וכדאי להתקרב
 ונשמטה מידי איזו פקעת שיכלתי כביכול למסר מתנה
 למתקרבים ככדור או בצל של נרקים
 בלבול עמק נותר לי ופחד והשיר כן השיר הוא פחות ופחות
 שלי ואיני יודעת מהיכן הוא בא ולהיכן ילך ואני שכמעט מעולם
 לא הייתי עצובה - חרדה היא האלמנט שלי ואקסטזה
 מתחילה להתרפך מעצבות - אלהים זה מה שתעשה
 לבנותיך האהובות, היחידות?

את שואלת איפה לי ולך? מעט מאוד ביוגרפיה
 למרות... שגם לי היה אב שמכר אותי בקלות לידידים
 לצורך שיחה או איזו תפארת שמוש באנגלית והכנת הנקרא
 בין נוסעים מארץ רחוקה ויכל לשלח אותי להוריד זרים
 גסי מזג מקומות עליונות של מלונות נוצצים ואז שוב בבית
 במטבח, לנזף על אי חביבות מספקת
 כמו היה הוא סרסור ואני נערתו היחידה
 יש דרכים רבות לעמד מול ספר איפה
 גם אני לנכח קיר האינמוצא - מבקשת לזמר

*

היא ישבה על פסא

בחלומה

ומישהו לא ידוע נגש

ומעך לה את השד. לא ברך.

היא התעוררה

ארבע בבקר והצפורים האפרות

מזמרות איפה מעל הרציף איפה

השנה שכבות הונה מכסות

נקרעה מעליה

כבד

אלו אחים תאומים הזעם והפחד

מהירים וסמיכים כרוח חול

חסרי גפיים

היא הופכת שוב לנערה

אך ללא השדים הזקופים וללא הירכים הסוסיות המרטיטות

וללא ההשתרעות בקיץ העצום המקרין עזים וענבים

ההשתרעות באור ובעלים -

פחד מנות בלבה ופניה חרושי דאגה

אז מדוע תקרא לה נערה להולכת בסביבותיה -

כי גם היא יודעת עתידה היא תכף להחטף

ולמרות שאמה אינה בנמצא

אל אמה היא תקרא

חסרת השם אל חסרת השם

הצילי

*

מן הצד האחד

שאינו זמין או שמאל

אלא אפן ומפתן

מן הצד האחד עולה

שער

שער של קיץ

דרכו רוחות קוראות למשחק הרואים

ואינם נראים מענג השמש והסכר

מתסיסה בחדרים מוצלים ולמידת האינסוף

מלאות כבדה -

מי אינו הופך פרי

בין פרות הקיץ הסגלים-כתמים

מי אינו רוצה להאכל

על ידי כוח הסתרים המסתתר מאחורי עינים נוצצות

ואפק מתרחק?

זה קל וחיוני - ההתמסרות לאלמנט המים

בקיץ, השמחה של הפרודות בהן נתן לשקע בטרם נחשק גם

בתעופה -

אכל שער נוסף לקיץ, שער הלילות

והילדים הגדלים העוברים תחת המרפסת בשמים לפנות בקר

ועלבונם נורא

מישהו גזל את כספם

ומישהו הלשין

ומישהו לועג לעינים

ומישהו מחרים

ומישהו לא מניח להם להכנס בשש

חזרה הביתה

ומישהו מתכנן איך לרצחם למען

פיוס רוחות וצמא

מישהו מישהו מישהו - והם בוכים תחת המרפסת ונצלמים

בפנה,

ובאור - באור אני מפקפקת לא בבכים

אלא בחוטי העלילה הנשזרים סביב להיטיב

*

אני במקום הנכון איפ

מהו המקום הנכון?

אני רואה אותך בעודך רואה אותי

ותמיד מעגנן מה יש להותיר בחוץ
כדי להמצא בפנים

מה אתם מותירים?

אני מותירה חשדנות: מתנכלים לי רוצים ברצתי
השחר הזה לא יכל להכנס לשיר, השחר הזה
שבמקום אל יכול להתמצב לימיני למוטטני

עכשו תורך איפ - מה את מותירה בחוץ
כדי להיות כאן אתי?

תאות רצח ונקמנות מיתרי הגרון
נשרפים מחמצה

חשבתי

אולי נמצא מקום חדש
בו תעלה החשדנות העמקה שלי ותאות
הרצח שלך
בדידות עכורות תרקדנה לצלילי הליל משגע

*

תחת הפיקוסים
(המלכלכים, לתלונת שכנים
לרב מהקומה העליונה)

הטעמים לדררות ולמינות
(מיני צפורים מלשון צפרן
שורטות אור מרתקות בחסר חן)

עמדנו

שתויות, קרוב לחצות,

ספרים שכתבנו נפרשו ברחוב

זהירות לא לדרך

ראינו הדיו מקדש לאמהות

גם אם האהבה שאפפה היתה האהבה לאבות

מישהי בכלל מבינה את הספור?

החזקנו ידים מעל האמהות השכובות במטה

מסוככות

על אי

דאגתן

*

אם מכל עבר שרים על אודות נערות

נחדרות

בקלות -

אני אשיר

על תנאי הרוח בקרבן

השנים נאספות סביבי

אבל אני היחידה שתעניק

צורת מעגל

לתנועה המסתתרת

ב"סביבי"

אם יהיה בכוחי לעשות כן

שאלה שאין בכוחי לענות

עליה:

למי ארצה לכתב

לאלו החיים - שסקרנותם נצתת

מהמרכה והמיתר

או לנוטים

למות

שבדמינוני צמאים למים צלולים

ובקעצם

בא להם קוקה-קולה

(כך היה עם אבי

נביא הספר התיצב למראשותיו

והאור השוקע)

הנערה שהייתי

מעבר לדמיוני

טבולה במוזיקה

ועדין חרדה

מחסר תכלית

איני יוצאת לקראתה

עליה לצאת לקראתי

אני הגנרל

שרוצה בכל מאודו שלום

יודע רק תבוסה

תתיצב הנערה לבשר בחייה בשלמות

את האפן בו נשיר עליה לאחר מותה

היא תשיר את השיר שעלינו לשיר

שיר שרחוק כמרחק הכוכבים מהאדמה

מהמארעות

ואם יש בו סתירות ואלומות וחסר הצדקה

הוא אינו ידוע לעצמו ובלתי נחדר

כרוח הנערה

שנדמה שאפשר לקרא לה בשמות העזים

ולקרא לה כחמול

בואי לכאן מתק

וככל שמחזיקים בה חזק יותר

אין בעלבונה, באמץ שלה, להשביע

אותנו, שברגע הפרדה לא זוכרים

רצוננו מים צלולים או קוקה קולה

*

חסרת-שנה אני פונה
לבעלי-השנה:

אתם הנדירים, תנו קצת

ואין קול

העכבישה החומה, הנקר, גוזלי הסנוניות
הבקר אתם האותיות המהלכות

אתם בכל מקום ומכל מקום אני נאספת אליכם
ובעברית

האם הגיע הזמן להודות
שלום לך המאה ה-21, את ארכאית

ותלמדי אותנו שיש גורל ואנו, כנערה,
לעולם לא נדע

אם מהיסטורית המלחמה או מכוחו של שיר
נלמד לבחר באינמוצא כמו היה רצוננו

לא-אכיל

לא-כלה

נזרק שוב ללא-נודע

צורת כוכב משגן בוער

בעוד מגע ההיסטוריה
זחל שעיר ולח על הערף

גם ברחצה

*

האם יש שלד, גלגלת שמבועה

הפּלצות

שֶׁל הַעֵיִן הַחַיָּה

הַמִּתְבַּוְּנֶת בְּהַדָּס?

שֶׁקֶט?

אם המציאות תהיה מות

הקיום, היומיום, יתגלה כענישה בטרופ ובעויתים

במה הכירה הנצרה שמסחרר

את דעתה?

שאלות ושאלות נוספות

בקבית המזל, הלא-נודע מתהפך

ומתגלגל -

מה שמצוי מעבר לחקי המשחק

ואיך נקבל את פניו

אם לא בשיר שכמו העיר

מרכב ממשוהו מסבך

שנח בתוככי חקים

כדי שהמפרט, המסים, העדין

יראה גם הוא את פניו, פני נצרה

*

כמכונת תפירה לא מקליבה

רק מטרטרת אויר

היא עמדה ודברה לכתב

למצלמה

שקרים במלוא עזה, כבד אמת עבודה

והכתב - לועג לה

שחק אתה במחול האויר הקרוך והדל

שני צעדים הצדה, צעד אחד
לפנים או אחור

חר מול חר -

ולגמגום, להרהור

לעצירה

- אין סכוי

אבל האלהות הבלתי-נראית
באמת, המקרה, טובה,

היסוד הלא יציב גם באבן

גם ברוח

תמיד מתגלה

ראי להיות מוכנה:

לבחר לשיר

גם מול קיר

קטנה כמעט עגלה עקשת

הפנינה החומקת

ורדה לבנה ממעמקים כחלים-שחרים

הבלתי-נראה

כיצד יתגלה

אם לא בכוחו לחזור מהמתים לחיים

נושא שלל ובשורה

הנערה שמאחורי התפאורה

המחשמת

*

21.2.24

איפ, תצפיתנית השדה
 היכן אהוב לברך
 שמעולם לא פגשת, והוא שם, שם
 נע לעברך במהירות
 האם יספיק להגיע, לנשק אותך

נשיקה אחת
 במותר הצר של הזמן
 לא זכרנו שאנו בני העיר
 המאכילה אש ואבק בילדים

אנחנו זוכרים עכשו, אנחנו נזכרים
 איננו עשויים רק פנים רחוק
 פני השטח שלנו, עצומים, בוערים
 מבלי להשתנות אנו מבקשים

שנוי, איפ

שותים ואוכלים בקר וערב
 מצלחות שטוחות לכנות
 ספור ישן על אלהים זקן זועם

שמצליח להבדיל ברגע האחרון
 בינך לבין האיל

אנחנו מפקחים שראיתנו השתבשה
 מאימה

בפעם הבאה לא נאמין לשמועות
 על אודות האילה היפה
 שהגיחה מאדמת השדה להציל נערה, כאמדך

בפעם הבאה נכה בצלחות כתף
 נשיר שיר חדש
 נשתגע באמת, נבקש
 (אבל ממי?)
 לחיות

אביב 2023 - חורף 2024

פיתילי פיתילו - קריאה מאוחרת במשחק ילדות יונית נעמן

לרוחב הגב שלי, בפישוק איברים מוטל שלומי. אני מקופלת בתנוחה עוברית, וחם מתחת לשמיכות שזרקו לנו האימהות מלמעלה. שלומי גדול ממני בשלוש שנים ומקשה עליי לנשום, אבל ממילא כל שאיפה מרפרפת אניצי דשא לתוך הנחיריים. צמודה לראש שלי בתנוחת מראה הילדה עם הכינים מהבניין הכחול, ואני מודאגת שוב להידבק. נו, מתי כבר תורי? אני עושה כמיטב היכולת, אבל הכול מדגדג, מגרד ומזיע, ואסור בתכלית לזוז או לצחקק, שמא יגלו אותנו. אנחנו קבוצה אחת, ונגדנו - האחרים.

כל החיים אני מוכרחת לשאת ולתת. מישהם מוטלים על הגב שלי; דבר מה רובץ עליי, לא תמיד בדממה. לעיתים זהו עצם הניסיון הפרטי להתנער מסרח עודף היסטורי, אך פעמים רבות אכן ניצב מישוהו לעומתי, נוכחותו טורדת. ללא הרף מסתמנות באוויר הפתוח תביעות וקריאות לסדר, מוטלות על מאזני ההיסוס ונדחסות בבהילות למסדרונות צרים של ציווי. הצרה היא, שלא תמיד ברור לי טיבה של הכרה נדרשת זו מהו, ולעיתים רחוקות עוד יותר מזדקקת בי ודאות לגבי מה הוא זה שאני חפצה בו. לפעמים נדמה לי שרצוני שלי ורצון האחר מתמזגים, גם אם באי רצון, תוך התגוששות שהוכרעה איכשהו בהיעדרי. בינתיים אני עסוקה במחבואים, מצפינה ודוחסת, שהתשוקה לא תעלה על גדותי, שלא יראו עליי מאוויים. אני מרימה את הראש ופוגשת עיניים שאומרות לי משהו: הן מהדהדות אליי מעמקים. עמנואל לוינס מסביר לי שמערומיהן דורשים ממני לא תרצח, דווקא משום שהן מבהילות בי תאוות הרג ותשוקת סילוק. נגיד שאני כותבת מסה, ומבקשת אך לזרות מעט ערפל בתבנית של משחק ילדות, כמיקרוקוסמוס סובלימטיבי של מלחמה ושלום. למרות שאני לא מבינה אותה על כל פניה, הרי מותר לי להתבונן בתופעת הפנים, ולהתעכב מעט על שאלות של אחריות, מבלי להתיימר להוכיח, לסתור או להפריך. רק לגלגל לקדמת הבמה, באופן קליל ומסורבל ככל שתאפשר היריעה. בשלב הזה, היריעה עדיין מכסה את הפנים.

אלה הימים של פיים בטלוויזיה ובילי ג'ין ברדיו, כשמייקל ג'קסון עוד היה מקור לגאווה שחורה. איך את יודעת את כל המילים, שואלת אותי אמא שלי, ואני בולעת חיוך ולא מגלה שאני בעצם מג'ברשת במבטא אמריקאי. כשמותר לנו לרדת למטה, אנחנו משחקים במגרש החניה "ע-ר-י-ב, ע-ר-י-ב, איזה צבע?", שזה כמעט כמו תופסת צבעים רק עם נימת התגרות אוריינטליסטית שמתניעה

את כל הפחד והמרוצה. לפעמים אנחנו משחקים בין העמודים "דירה להשכיר", מתאמנים בדרוויניזם חברתי וחוטפים אחד מהשני מקומות דור. רובנו מכירים את המילה משכנתא ויודעים לזהות אותה עם עווית הכאב שנרשמת בפניו של הורה שאזלה ידו. אחדים מאיתנו למדו לתרגם מילים מאותו שדה מוקשים סמנטי לקנאה במי שיש להם, לכעס על מי שכשל, לעיתים אפילו למחאה יצירתית. כך, למשל, באחר צהריים של כפירה עמדה ילדה אחת בטבורה של זירת שעשועים, וצעקה בקולי קולות שאלוהים הוא בן זונה. במשחקי הילדות שאנחנו משחקים "למטה" אנחנו מגלמים את ההורים שלנו על מריבותיהם מחרישות האוזניים, על התקוות והחלומות שמטלטלים אותם, על החשש שמא לא יתגשמו לעולם. ברצינות תהומית אנחנו מדמיינים את מה שבאמת, ומגשימים את ה"כאילו", כל אחת מאיתנו היא מתחרה לגיטימית במרדף הזיות שמשתרע בין האני שהווה לאני שמחר. כל משחק מחבואים מכריע את הנצח, לא משנה כמה פעמים ובאילו תנאים ומי וכיצד. אלה הימים של מלחמת שלום הגליל, הרבה אבאים במילואים והרבה אימהות בוהות בחוסר אונים בך מרגלית של אחרי הצהריים.

מכל משחקי הילדות ההם, אני מוצאת את עצמי לאורך השנים שבה והופכת במשחק אחד, "פיתילי פיתילו", שנדמה לי שהומצא אצלנו בשכונה. במבט לאחור, אני מאתרת לקויות בחוקיות המשחק, אינני יודעת האם בשל זיכרוני המתעתע או משום שטבעם של הגיונות ילדיים הפך נשגב מבינתי. מה שאני זוכרת בבירור הוא ראשית החלוקה המקדימה והבלתי נמנעת לשתי קבוצות, תמיד על פי מערכי הזדהות, כמו קרבת משפחה, בית-ספר, גיל, קומה או בניין. אחרי שמנהיגי הקבוצות בוחרים את חבריהן, קבוצה אחת נשלחת להסתתר, והשנייה עוסקת בתכנון מדוקדק של מבנה ארכיטקטוני אנושי. כאן מתבצעת חלוקה נוספת לשתי תת-קבוצות, התת האחד מולחם באמצעות השני לכדי מערך רב איברי, שמוטב שיתעלה על סך חלקיו. ואכן, אני מיטיבה עוד לזכור, מישהו מתעקל בעמידת נר, אחרת בעמידת ראש, מישהם מיטלטלים באוויר, גפיהם אחוזות בקיפולי בית שחי של אחיהם למשחק. זהו שלב יצירתי במיוחד, המעודד כישורים אקרובטיים ומאפשר התגרות בחוקי הטבע, ואשר סיומו מסמן את בוא העימות. כשהמבנה עומד, מכסים אותו כליל בשמיכות ונשלחים למחבוא על-ידי ראש הקבוצה. או אז הוא (וכמעט אף פעם לא היא) עומד ומכריז במלוא גרונו: "פיתילי! פיתילו!"

נשימות כבדות, יפחות אושר מקוטעות, ריגוש על סף עילפון – אנחנו הכול מלבד ערימת ילדים מהונדסת מתחת לשמיכות. עסוקים במאמץ יוגי מרוכז לשאת בדממה זה את משקלו של זה, אנחנו לא עוד מיני-פרויקט שאפתני של ילד-גנרל באסטרטגיית לוחמה מול ילדי הקבוצה האחרת. אנחנו כל היקום כולו: פעימות הלב בחזות שלנו, הנתונים בשלבי התפתחות שונים, מאתגרות את כוח המשיכה

ומתמזגות עם רכיבים באטמוספירה. באוויר הדחוס שאנחנו חולקים מכורח חוקי המשחק עומד ריח שומני של קרקפות ושל דשא שכוסח לא מכבר. משהו לוחץ לי על האמה, נדמה לי שזו הברך של תאומי הלולייני של שלומי, שרובץ בשתיקה מתוחה אצל הסיאמית המכונמת. העיניים עצומות אבל ריח של גוף, זה כל מה שיש עכשיו. בחלל המחניק שמשמש לי משכן ארעי, כל שאיפה מלבה את היות אני, וכל נשיפה מכתיבה את הפער הקבוע ביני לבין כל הדברים האחרים. שלומי, הבניין הכחול, שמיכת צמר עבה, הדשא על אינספור התגליותיו, סמל בית הספר "הרצל" שלחולצתי – כולם נאמדים על פי בחנים של שונות ודמיון, לנוכח לב הקיום שהוא אני.

אני מבקשת להשתהות על הרגעים האלה, רגעי המחבוא האילמים, הרגעים שמקדימים את קוצר הנשימה וסומק הלחיים ששייכים לשלב הבא, למלחמה בין הקבוצות. אני מבקשת, ראשית משום שאלה הרגעים שאני מיטיבה לזכור. תכף יישמעו מן החוץ צעדים נלהבים וכבר גומא הלב מרחקים של תוחלת. מתאלתרת והולכת הווריאציה החד פעמית של גרסת המוכר, פעמיה המדומיינים כמעט מאיצים את העתיד לבוא. מי ישלוף אותי מן הכאן אל האחר-כך? מי תזוה את קווי המתאר הסגוליים של גופי, הדחוק בינות לגופים אחרים? אני מתעכבת על הרגעים האלה, משום שהם מנטפים עסיס ציפייה. בזמן המשתרע מתחת לשמיכה, יותר מהכול בא בחשבון, מנעד אפשרויות שאין לשאתו: תשוקה לאינסוף. שלב השמיכה מפגיש שונים ודומים באחדות רוחשת חיכיון, והעתיד מפעפע במנות מדודות לתוך ההווה. בינתיים נדמה לנו שאנחנו באותו צד: הילדה שתגדל להיות עקרת בית כמו אמה לפניו וזו שתלך לאוניברסיטה, זו שתתחתן "טוב" וזו שתתחתן בכי רע, הילד שיהיה לפושע וזו שתעשה חיל, מי שילבש מדים ומי שיבעט במוסכמות. דורסנות הכוחות הפועלים עלינו מבחוץ עדיין לא מוחשת במלוא עוצמתה, ואולי לכן עוד מפעמת אשליית הכול-יכולת (לנפתולי המדיניות העיקשת של הצרת צעדים, שתצבע עתידים של יותר מדי מאיתנו בגווני דומים מדי, אפשר לייחד יריעה נפרדת). אני מתרפקת על תקופת החביון בחסות הבד, המסתיר אותי מעיני האחר ואת האחר מעיני שלי, עת רוממות והשפלה זוכות שתייהן למעמד מופשט, נוקב בשוויוניותו.

"פיתילי, פיתילו!!!" קריאה מפלחת את חלל אווירו של אחר צהריים קיצי בשכונה. אט אט מגיחים חברי הקבוצה הראשונה וחברותיה ממחבואם, בשלים להסתערות על האתגר. בדקות הבאות יתפרק המבנה האניגמטי לרכיביו האנושיים, תוך משא ומתן ססגוני על שמות ועל תכונות גוף. המתח בשיאו כשחוקי המשחק מציבים מנהיג מול מנהיג, פנים מול פנים. מאחורי האחד עומדת שורה של בעלי השערות והשני מתהדר באחריות למבנה דומם, מוכן להגמיש את גבולות האמת

כדי להותירו לאורך זמן על כנו. דדוקציה ואלמיניציה מזדחלות במקביל, וקונדסים שלמדו להתחקות אחר אורחות תכנון שכוחות מהפכים עמימיות ומזהים פרטים בתוך הערמה. ייתכן שזיכרוני חוטא לאמת ההיסטורית, אך נדמה לי שחלק מהזמן מותר למשש מבעד לשמיכה ולפגוש זרועות, שוקיים, ישבנים או צווארים. בזה אחר זה נשלפים המתגלים שנשאו בלאט בעול ומצטרפים בצהלה לכלל, צופים במעשה הפירוק החד פעמי של מה שזה לא כבר נבנה, ושעד לפני רגע סימל ריבוי. כשהמבנה כולו קורס, ערמת השמיכות מושלכת בחופזה הצידה, ובה בעת נשלח מישוהו לקרוא לשארית הקבוצה ממקום המחבוא. בדיעבד, מתמיה שהמהלך הרב ערוצי המפואר הזה, שחבק הסתרה וגילוי, האחדה ונפרדות, מרכבה וחורבן, לא מהווה את המשחק כולו. ואילו בנקודה זו ממש משתבשת אחיזתי בחבלי הזיכרון, וכל השאון שיתרגש מייד על שתי חברות הילדים שמרטטות זו כנגד זו ניתך עליי כמעט בהפתעה גמורה.

ייתכן שהפרלוד האיטי מסתיים באחת ובעקבותיו סוערים מטחי חבטות רב כיווניים. אות לא ניתן, ובכל זאת משגרת ריצת אמוק ילדות וילדים מעברה האחד של המדשאה לעברה השני וחוזר חלילה, ומאיצה לבלי הכר את דפיקות הלב. בהמולת הקרב נבלעים תכופות קול בכי או צווחה, שבויים נלקחים ויש מי שמתמלא גאוות חזק על חלשים. בהמולת הקרב צצים פנים ונעלמים. אני עסוקה בהימלטות, אבל עדויות קיום מתחלפות מולי ומותירות שאריות תמונה מרצדות בתודעתי. פניה של הילדה שאין לה אבא, פניו של הילד המגמגם, פני הילדה הכינמת מהבניין הכחול, פניו המנומשות של הג'ינג'י, פני הילדה החומה-אף-יותר-רממני, פנים של דתי, פנים ללא שם, פניו של השמן, החוקה, המנוזלת. מה שמטריד אותי הוא שהאלימות מתחילה דווקא בשלב שבו מוסר הלוט מעל הפנים, ואשר נכחם מתעלפת האתיקה הלוינסית ללא מתווה ניכר של היסוס. אני לא יודעת אם הבנתי לוקה בחסר או שמא לוינס מפריו באמון שהוא רוחש לבני אנוש וליכולתם לתרגם פנים לאחריות מוסרית. אני תוהה שמא צניחתו הפנומנולוגית של האחר משמי הקיום האינסופי אכן מחרידה את האני מדשדושו המבושם במימיה המפכים של הכוליות. במילים אחרות: האם העובדה שהופעתן של הפנים מעודדת שפיכות דמים מעידה על שיבוש בתקשורת הלוינסית או שמא הכשל מובנה בעצם ייחוס ההיררכי לאני ולאחר? ובנימה של ייאוש: מה הוא זה שמצית דחיפות עיקשת להכניע את האחר ולהשפילו?

פיתילי, פיתילו: פשרו של הצרף המיטיב להתנגן, המסמן שרשרת פעולות מגוונת וממריצת דמים, נותר עלום ומקורו לא נודע. פיתי מלשון פתי? מלשון פת? ככל הנראה לא זה אף לא זה, אבל משום מקום נייעורה פתאום המחשבה על ארבע מידות האדם הנמנות במסכת אבות פרק ה'. האם יש במיליות היחס "לי" ו"לו"

כדי להנהיר משמעות? האם יורשה לי להתייחס אליהן כסמנים לשוניים ליחס בין האני לבין האחר המגולם במשחק? במציאות? המצלול הפונטי מעיד על מידה לא מבוטלת של שוויון, שכן אותו פיתי (יהא אשר יהא) מיוחס לי ומייד אחר כך לו. לכאורה מוצג כאן טיפוס חדש, משהו בין צדיק לעם הארץ, אשר חולק בפשטות את הפיתי שמצא עם חברו. אלא שבהתחשב בנחת הזרוע שהסאה גודשת, נראה לי שמידת בינוניות תקפה אם בכלל לתיאור המעמד, ואולי עימה יש להשלים. הפנים משוועות, טוען לוינס, אבל בשפה עצמה מוטבע הקשר האתי, הממיר את תמונת הפנים שהתקבעה במוחי בתהודת קולו של האחר. רק כאשר האחר מדבר אליי, אני נזעקת לצאת מדל"ת אמותיי ולהכיר בגוף האחר ובסבלותיו. במקרה דנן, שלב הדיבור מהווה אינטרמצו בין אילמות משמכת להגאים חסרי פשר הניתזים מפיות לוחמים. המילים, שהיו אמורות לחשוף את הפנים במערומיהן ולערער על ניחות התמונה וחדגוניותה, כשלו. במעבר החלק בין חילופי הדברים לחילופי המהלומות נהדפים שיקולים אתיים, אולי משום שבקבוצות קשה יותר לכרות אוזן. סבלו של מי גדול יותר, על מי מוטלת האחריות לשלום האחר? כשמנהיגי הקבוצות מנהלים משא ומתן, פעמים רבות נעצמות העיניים.

אלה הימים של מלחמת שלום הגליל אבל האוקסימורון לא מהדהד מתחת לשמיכות. בחוץ משתוללת מפולת מניות, ובבתי הספר עוד נהוגה תלבושת אחידה. אנחנו קוראים זה לזה מהמרפסות ומתארגנים לעוד אחר-צהריים של משחק. אנחנו לא יודעים כלום על ילדים שממציאים משחקים בחיפה או בבירות. אנחנו לא יודעים שעוד כמה שנים תפרוץ אינתיפאדה, ושכשנהיה כבר גדולים תהיה עוד אחת. לפחות. הגיונות לוחמה נשגבים מבינתנו, אבל אנחנו שולחים לחיילינו האמיצים בחזית סלי ביכורים ומכתב בחג השבועות. עם תום המשחק אנחנו מסתערים על גרמי המדרגות ומשגרים את גופינו המלוהטים לדירות השיכון והפיתוח. בדרך מהג'ונגל שנמשל על-ידי ילדים כמוני אל החלל שמושלים בו מבוגרינו הפרטיים, מזכירים פניה החבולים של שכנה רעב מצמית או חתך טרי מבעבע. בקרב מי מאיתנו ייעורו רגשות אשם, חלקנו יגלגל אחריות ל"ילד הרע" התורן או לזה שמספרים לי שקיים בתוכי. פנים מול עורף במעלה המדרגות, אנחנו לא יודעים דבר על גירוש או ביזה ולא מתעכבים על סוגיות מוסריות. מישהו מסתובב ומבקש סליחה – אולי מתוך פחד מעונש, אולי באמת; מישהו מניח יד. כך או אחרת, אנחנו נפרדים בחטף ואצים אל האינסוף המבעבע אצל הכיריים של האימהות שלנו.

ביקור אצל יואל הופמן ציבי גבע

"באלף תשע מאות שלושים ושש ענן של אבק פרחים כיסה את רמת גן.
הוגו טוגנהפט נעטף באבק הפרחים והגיע, כמו שאומרים, 'לקצה החוכמה'.
הוא ראה את הוגו טוגנהפט [היינו את עצמו] בתוך חנות הווילונות, מעברו
האחר של חלון הראווה. הוגו שבחוץ ראה את הוגו שבפנים עומד בחוץ עומד
פנים... צורות צרות וארוכות כפלו את עצמן"

יואל הופמן, גוטפרשה 1993

יום אחד היא אמרה לי: בשבת ל' נוסעת לבקר את יואל הופמן בצפת, היא הציעה
שנצטרף.

קפצתי על ההצעה. הוא היה איש שהרגשתי אליו כמעט הערצה, שתמיד רציתי
לפגוש. קראתי את "קולות האדמה", "אמרי שיר על סף מוות", "ספר יוסף",
"ברנהרט", כל מה שכתב, החל מספרים שעסקו בזן בודהיזם ושירת הייקו ועד
הפרוזה הפואטית שלו. (שנים אני מצייר. אני חושב הרבה על הביטוי "הנחת צבע".
משהו רך, אינטימי, יש בביטוי הזה, משהו שגם "מניח" במובן משער. מעולם,
חשבתי, לא קראתי מישהו שככה "מניח מילים" זו ליד זו).

בשבת בבוקר נסענו בג'יפ השחור שלה, בדרך אספנו את ל' ונסענו צפונה.
אני זוכר שהגענו לצפת. אני זוכר מצוק תלול. הרבה ירוק תלוי. שביל צר. נכנסנו
לבית דרך שער קטן, והוא קיבל את פנינו. היה לו שפמפם קטן, שיער דליל. גם
ורדה אשתו יצאה לקראתנו. אחר כך ישבנו במטבח. ל' הציגה אותי וסיפרה לו
שגם אני מלמד באוניברסיטת חיפה "בחוג לאמנות" – הוספתי – "כמה תלמידות
שלי לומדות גם אצלך... אני רוצה לספר לך משהו" – הוספתי בהיסוס – "הספר
היחיד שגנבתי אי פעם, שהרשיתי לעצמי, היה ספר שלך *The Sound Of The*
One Hand, ספר אדום מהספרייה בקיבוץ... בקושי הבנתי או אנגלית והייתי מלא
ברגשי אשמה, אבל איכשהו הצדקתי את זה בפני עצמי כשאמרתי: ממילא אף אחד
פה, לעולם, לא יקרא את זה, אין סיכוי. אז שיהיה אצלי."

אני לא בטוח אם הקשיב, הוא היה מרוכז בעצמו, והסיפור הזה נשאר כתלוי באוויר.
באיזה רגע הוא קרא בקול רם לאשתו שהיית בצידו השני של החדר: "ורדה, תביאי
לאורחים קולה." שמתי לב שהוא ישב ממש ליד המקרר. למה הוא מטריח אותה?
היה משהו גם ואדנותי בקריאה הזאת. היא באה, הוציאה מהמקרר בקבוק קולה
ושמה על השולחן.

אחר-כך התגלגלה השיחה לענייני האוניברסיטה. הוא היה כל-כך ביקורת, דיבר אפילו בשנאה על האקדמיה, על לימודי תורת הספרות, על הניתוחים והפירוק המייגע הזה שמוציא את נשמת הדבר. התחברתי, כמו שאומרים, לאנרכיזם האקדמי הזה, הבוז לתבניות, האופן שבו – כמו אצל טניסון – הוא לא היה מוכן לקטוף פרח ולפרק אותו, אלא רק להתבונן, להשאירו במקומו.

אני, היה לי מעט להוסיף. הביישנות, המבוכה, כל זה. הייתי רק מרצה צעיר אז, והסכמתי בהנהון לכל מילה שלו, אבל התיעוב הרגשי שיצא ממנו... אני זוכר את זה במעומעם, היה תלוי בחלל החדר. איכשהו השיחה התגלגלה כמוכן לענייני ספרות. הופמן סיפר שהוא לא יכול לכתוב יותר, מאז שיצא *גוטפרשה* (שהוא במלאת "עץ גומי"), מאז הביקורות שהופיעו. "אני חושב שזה הספר הכי טוב שכתבתי, שהשתחרר כמו טייל מונחה, התנתק מכוח המשיכה. "הלכתי הכי רחוק מאי פעם, הכי גבוה" – אמר – "בטח שהם לא מבינים את זה, ההם..."

הדברים נאמרו בעלבון, כמו כווייה בנשמה. כבר חודשים הוא לא כתב מילה.

בספטמבר ייסע לסקוטלנד – הוא אמר – יש שם איזה רזידנסי, במקום שמחוץ לעולם, אולי יצליח "להחזיר את זה, להיות מסוגל שוב..."

יצאנו החוצה, יואל רצה להראות לנו משהו, הוא החזיק כוס קפה בידו והראה לנו את הגינה, לפתע נשמטה הכוס והתרסקה על המדרכה. הקפה ניתז לצדדים ונזל והזכוכיות לכל עבר: "ורדה כבר תנקה את זה אחר כך" זרק כלאחר יד והוליד אותנו לעבר חדר העבודה שלו. נכנסנו לחדר העבודה שהיה קטן, דחוס וחשוך, כמו העצמה של כל הבית המוזר, הלא מואר הזה והחתולים עם שפמי האנגורה ופרוות המשי שנראו כאילו יצאו מחלומות הבעתה שלי. ריח מעופש עמד באוויר העומד בבית הכהה והאפל הזה, הניבט אל יערות הגליל הירוקים.

ניסיתי להגיד משהו על עצמי. כמו ילד הרגשתי על יד משורר הפרוזה הנערץ הזה. אני זוכר שמלמלתי משהו על התערוכה הטראומטית ההיא, תערוכת התריסים, ה-Blinds, כמה חודשים אחרי שאבא שלי מת, כשבמשך שנה שלמה לא יכולתי יותר לצייר, כשהצבע נעלם מחיי, כשרק המלנכוליה. התקופה הזאת של ההתעוררויות כל לילה בארבע בבוקר, העייפות, הדכדוך הבלתי נגמר הזה, הריקנות הנוראה.

סיפרתי להם על הפתיחה הזאת בגלריה ג'ולי מ., בערב שבו אנשים התלחשו מאחורי הגב על "הדברים הקשים שהוא עובר" ועל "מצבו". אני זוכר את רפי שהיה מין חצי אלוהים בכפכפי גומי, שאמר: "אין דבר, הוא צייר מוכשר, הוא עוד יחזור לעצמו, אני מכיר את ציבי. לכל אחד מותר פעם ליפול." וגרשוני הזה, המהולל, שדיבר על איך גם בדיבור על מוות אנחנו צריכים למצוא תשוקה, חיים, משהו כזה, על החיים שלא מצא בעבודות האבל האלו, השתוקות. אבל שתיתי יותר מדי והרגשתי שאני הולך ליפול עם חיוך מטומטם מרוח על פניי, ונשענתי על הקיר שמה, ליד דלת הזכוכית של הגלריה ורציתי להקיא. אני הרגשתי שנכנסתי

לקיר, לדד־אנה, לרחוב ללא מוצא, אבל היית בי מין אדישות כהה, אבודה, כמו גורל.

סיפרתי לו את זה, וגם אני זוכר של' ור' עמדו איתנו ודיברנו על משהו, אבל נדמה היה לי שהוא לא הקשיב. הוא היה אחוז בתוך עצמו, בתוך הביקורות האלו והמבקרים המטומטמים ואיך הרימו אותו ואז הפילו אותו לקרשים עם ה"גוטפרשה" הזה, שהיה כמו טיל שלוח שחצה את היונוספרה והאטמוספרה וניתק מכוח המשיכה, מהיכולת להיות מובן "בעולם הבינוני שלהם".

אני זוכר את התמונות האלו וקרעי השיחה ואת העלבון הזה שהיה תלוי באוויר העומד בבית הזה, על צלע ההר, בתוך הערפל, כמו בציור נוף סיני.

אני זוכר שחשבתי: "רק שלא להיתקע, רק שלא להיתקע בעלבון, שלא להיתקע לעולם בעלבון, לעולם שלא להיתקע בעלבון", אני זוכר את המילים האלו שהסתובבו בראשי שוב ושוב כמו איזה לקח, כמו מוסר השכל.

אחר־כך ורדה, אשתו, פינתה את השולחן והכניסה את הקולה למקרר והוא לקח אותנו לראות את החתולים. יואל המשיך לדבר ושוב סיפר שבספטמבר ייסע לסקוטלנד. חשבתי על מדבריות הקור, השממה הסלעית הקודרת, הצחיחה כמעט, שכמו לקוחה מצירי הנוף המעייקים של אוגוסט סטרינדברג המחזאי הגדול.

היינו כבר בדרך חזרה, השמש כבר שקעה אל תוך העננים ומשהו האפיר. אני ראיתי את יואל הופמן, חשבתי, נכנסתי לפרדס וגם יצאתי.

אחר הלבבות חיים וייס

ומה העולם הזה
כי כל ימיו כעס ומכאובים
וגם בלילה אינו מניח לו לישון
(אגרת הגר"א)

יום ארוך היה בחממות הסמוכות לחאן יונס שברצועת עזה שמזה כמה חודשים מתחוללת בה מלחמה עקובה מדם. בינות לרעשי המקלעים, שאוזן מיומנת ומיוסרת מיטיבה להבחין בין סוגיהם השונים: זה "נגב", זה מא"ג, זה מא"ג מקביל, כרענו על ברכינו והתמסרנו לשתיקתה הברוכה של החממה ועישבנו את השיחים הצעירים שהחלו זה עתה לפרוח בכתמים צהובים המבשרים את בואם הצפוי של מלפפונים. האדמה החולית והרכה נענתה בשמחה לתנועות העקירה המעגליות והערוגות סביב השתילים נותרו נקיות מכל אויב ואורב המבקש את רעתן. מייד לאחר שסיימנו את יום העבודה יצאנו אל הרחבה המטונפת המצויה בין שתי החממות, שהייתה מנומרת כוסות קפה חד־פעמיות קמוטות, שיירי פחיות ריסוס, ארגזי פלסטיק שבורים, חלקי מתכת שנקבצו להם מכאן ומשם ושרידים של בריכת שחייה מתנפחת לילדים שעל תחתיתה שייט לווייתן גדל גוף שרדף אחרי חברת דגים מלאי בשר וכתומי מראה. על אף שהקיץ טרם החל והימים היו ימי טרם תענית אסתר הרי שהשמש כבר קפחה על ראשינו והחול היה צהוב מאוד וחם וזכרו של החורף שהיה כאן עד לפני שבוע או שבועיים נמחה כמו לא היה מעולם.

גבי וברכיי כאבו בשל הכריעה הממושכת בינות לשיחים הצעירים ואני פסעתי איטי ולאח לעבר המכונית. בעודי מתקדם, תוך כדי ניסיונות שווא לשחרר את גבי התחתון בתנועות מעגליות קלות שתקוותן מרובה מתועלתן, נעצרה לידי לפתע פתאום עגלה ישנה ומרופטת. עגלה קטנה חסרת תואר שנחה על ארבעה גלגלי עץ שחוקים, צמד גלגלים גדולים מאחור וצמד גלגלים קטנים יותר מלפנים. בסיס העגלה היה עשוי פלסט עץ לא מעובדת שחלקיה הותאמו זה לזה ביד גסה ולא מיומנת ושוליה הוגבהו למעין דפנות אלכסוניות הנוטות כלפי חוץ. מעל העגלה, כמעין סוכה שחמתה מרובה מצילתה, תלויים היו שרידי חיפוי שביקש לשווא לגונן על נוסעי העגלה מפגיעתם הרעה של הרוחות והגשמים. בחלקה הקדמי של העגלה היה ספסל ישיבה צר ושחוק ועליו הסבו שני יהודים כרסננים. ניכר היה שגם רעשי המקלעים וגם נופו החום של עוטף עזה היה זר להם ולעגלתם המשונה והם סוככו על עיניהם בידם כמי שמבקשים לשווא להתגונן מפני אכזריותה היוקדת של החמה. הכרסתן שישב משמאל; גבר מעט גס בעל חוטם בולבוס ורחיים סמוקות ומחוטטות, עטה על גופו אדרת צמר חומה ודהויה ולרגליו מגפי עור מרופטים

שהגיעו עד לברכיו. בידו הפנויה הוא אחז במושכות וניסה לשווא להרגיע את צמד הסוסים הכחוסים והמבועתים ששקעו בחול הרך שהיה זר לחלוטין לפרסותיהם שהיו מורגלות, כך נראה, לאדמה קשה מזו. לימינו ישב עבדקן יהודי שפניו הגרומות והרזות וכתפיו הדלות עמדו בסתירה משונה לכרס גדולה שפרצה לה, ככרית תחת חולצה, מתוך בטנו. הוא עטה מעיל שחור וארוך שתחתיו בצבצו שוליה של גלימה מפוארת עשויה משי. לראשו היה כובע עור כבד ולרגליו זוג נעליים בוהקות מעוטרות בחבטי כסף. לצידו נח לו מקל הליכה נאה וארוך שבראשו מעין דמות ארי עשויה אף היא כסף בוהק.

העגלה, שמלכתחילה נעה באיטיות, נעצרה סוף סוף בשולי החממה סמוך לברז מטפטף שלצידו התנשא שיח חבזה גדל ממדים. אותו חסיד משונה ירד בחשש רב מן העגלה, ניסה את רגליו על אותה אדמה רכה ולא יציבה והסיר מעל מצחו המיוזע את מצנפת העור הכבדה ואצבעותיו הארוכות והדקות הניחו אותה בעדינות על ספסל העגלה. הוא התבונן ממושכות בחולצת הטריקו הקרועה שלי, במכנסי הג'ינס המטונפים ובנעליי מרובבות הבוץ, והחל לפסוע לעברי תוך שהוא ממלמל לעצמו בהברה אשכנזית "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם משנה הבריות". הוא פנה אליי בידיש, שלהפתעתי הבנתי אותה ללא כל קושי וסיפר כי הוא והעגלון שעיימו היו בדרכם לכפר הגדול טשרניצי שם ממתין להם ר' מנחם מאניש שהשיא לאחרונה את בתו, אלא שנראה לו כי הם איבדו את דרכם ואין הוא יודע מה הוא המקום הנורא והחם הזה, שתושביו נדמים לו כבני משה החיים מעברו השני של נהר הסמבטיון: אדמונים, גדלי גוף וגסי רוח, כמסופר בספרו של אלדד הדני.

עז תועה חלפה לה לרגע לצד החממה ופעתה רכות לעברנו ונעלמה כלעומת שבאה. מלכתחילה ביקשתי לומר לו כי נעשה להם נס קפיצת הדרך וכי הם נתגלגלו מהגולה לארץ ישראל. אלא שנזכרתי בחיילים הפוסעים מעבר לגבול, בחורבות הבתים, ברעש המקלעים ובהדי פצצות המרגמה והפגזים ושתקתי. על מנת שלא לצערו ולספר לו מה נורא המקום שאליי הם נקלעו שאלתי אותו מהי מטרת מסעם. הוא אמר שיצא לדרך לקבץ ממון כדי שיוכל לשדך את שלוש בנותיו שהגיעו לפרקן ואין בידו להשיאן. בכדי ליתן תוקף לדבריו הוא פשפש באחד הכיסים הפנימיים של גלימת המשי שלו והושיט לי, בחגיגות משונה, מכתב המלצה הכתוב על נייר גס ובו רב פלוני אלמוני מפציר בכתב יד מסולסל "לתת לבתו מוהר הבתולות ושאר צורכי הכלולות". למקרא הדברים תקף אותי צער עמוק מלווה בקנאה שהרי גם לי שלוש בנות וגם הן הגיעו לפרקן ואני, בניגוד לאותו יהודי משונה, איני עושה דבר וחצי דבר על מנת להעמידן מתחת חופה כפי שנהגו אבותיי ואבות־אבותיי מדורי דורות. הבטתי פעם נוספת במכתב הצנוע הנושא את חתימתו של אותו גדול בתורה אלמוני שאת שמו לא הכרתי, קיפלתי אותו בעדינות על מנת שלא יינזק והשבתיו לו אותו. אמרתי לו כי לצערי אומנם אין ממון בכיסי אבל אם הדבר ייטב בעיניהם הרי שאשמח להצטרף אליהם שהרי גם עליי מוטלת החובה שזנחתי בצוק העיתים, לדאוג לשלוש בנותיי לחתנים

כשרים וראויים. בעל הגלימה התבונן ארוכות בי, בבגדיי המרובכים ובאדמת החול המטונפת בה עמדנו וכמי שחוכך בדעתו העביר את מבטו לעבר העגלון, שמשך בכתפיו ואמר שאף על פי שאני נראה כגוי גמור והיהודית שבפי משונה עד מאוד, בכל זאת מצווה זו מצווה ועניינים שכאלו אינם סובלים דיחוי שהרי מצווה לשדך את הבנות אפילו בשבת ולפיכך חזקה על יהודי, גם אם משונה הוא, המבקש להשיא את בנותיו שאדם כשר הוא. הוא סימן לי בבת צחוק מלווה בנחת רוח לעלות על העגלה ולמצוא לי מקום באחוריה, בינות לשקי הסובין ולכלי המסע המועטים שנטלו עימם השניים.

כאדם השמח לקראת הרפתקה שאין הוא יודע את טיבה עליתי לעגלה ונתיישבתי על אחד השקים. אותו יהודי עבדקן שב ועלה גם הוא והעגלון הצליף קלות בשוטו והסוסים המשיכו, בהיסוס מה, בדרכם. ביציאתנו מהמושב חלפנו על פני שער הכניסה הצהוב שהיה פרוץ לרווחה, בלא כל שומר ומגן, והחלנו לנוע בינות חממות ושדות. העגלה שטה לה בנחת וגופם של שני יושבי הספסל נתרפה מעט וקצב תנועתה המוכר של העגלה השרה עליהם שלווה. כמי שחברתי הפכה עבורם לטבעית ואף רצויה הם צירפו אותי לשיחתם שלא הייתה לה התחלה ולא סוף. סיפור רדף סיפור ומעשייה רדפה מעשייה ואני, כמי שמצא את רעיו האבודים שעל קיומם כלל לא ידע, האזנתי לסיפוריהם בשקיקה. הם סיפרו מעשייה נוראה ונפלאה על יהודי בשם ר' העאשיל שאמור היה לשאת את בת הרב וערב החתונה נתגלה שיצא לתרבות רעה והפך למשכיל לא עליכם והוא נראה בעצם יום הכיפורים רכון על גבי גמרא כששומן חזיר נוטף מפיו. ועוד הם סיפורו על עושה כשפים אחד בשם יששכר שד שהיה בכוחו להניח את אזנו השמאלית, שעגיל נחושת היה נעוץ בה, על התנור בבית המדרש הישן וכותלי התנור היו מספרים לו את כל החדשות בעולם, אלו שכבר אירעו ואלו שעוד עתידות להתרחש.

ואנוכי האזנתי בשקט לשני רעיי החדשים שאת שמם כלל לא ידעתי וצמצמתי את מקומי על מנת שלא להפריע לשיחתם הנעימה. לאות משונה ונעימה פשטה באבריי, מעין חום רך ומלטף שהיא מנת חלקו של מי שזכה להגיע לאחר תלאות רבות למקומו. נופו החד גוני של המדבר הלך והשתנה לו לאט לאט. החממות וחלקות הפלפלים, מנוקדות האדום והצהוב, נעלמו ואדמת החול המדברית נעשתה שחורה, בוצית וקשה. עצים גבוהים ודקים החלו מתמרים לאורכה של הדרך כשמאחוריהם פרוסים למלוא רוחב העין שדות חיטה מוריקים וחומו של המדבר הפך לקור מזרח-אירופאי מצמית של שלהי חודש מרץ. הערב החל לרדת וחשוך סמיך בא עימו. בינות לשקי הסובין מצאתי שמיכת צמר עבה ונתכסיתי בה כל כולי עד לצווארי. חום נעים החל להתפשט באיבריי וקולותיהם הרכים של שני רעיי נשמעו לי כמנגינתו של שיר ערש נטול מילים. כאדם ששב לביתו לאחר גלות ארוכה נרדמתי, לראשונה מזה חודשים רבים, וישנתי שינה של ממש.

שירים*
דנה לובינסקי

מכתב לא שלוח

אתה ואני כבר לא שוחים באותם אגמים
 ידידי
 ובכל זאת יש בי געגוע
 לטעם הקפה המר
 לו קראנו בית
 למגע ידיעות הספלים
 התגיגים עד גחוך
 בהם נאחזנו
 מפזרים סכר במשורה
 לוגמים מעשינו לאט
 המדרכות ממתינות נטולות דאגה
 לסליות נעלינו
 בעודנו פוסעים שלובי זרוע,
 (אתה בקסקט אני בשמלה פרחונית)
 מלוחיניו מתנוססות מעל לגופנו
 כמו היתה חכמתנו
 יכולה להיות מגן מול הזמן.

*

כמה התינהרתי באהבתך
 תלתליך שהיו סבוכים בתלתלי
 צחוקך שהיה מטיל על עיני
 וחוזר כגביע מורם
 בכל פה שתיתי
 שקרי אישונך
 זרועך השלובה בזרועי כשבועה
 עד שנמלטת

* מתוך הספר "פעם בערת" שעתידי לראות אור בהוצאת "לוקוס"

גופך הקטן
נבחל כנראה מפי הפעור
חמקת בחשאי
שומטת כפך הרכה כשל ילדה מכפי
וכל סודותיך
שמורים בחיקך

*

כל החברים השתגעו
אחת קצצה שצרה ויצאה לנהר
אחת טרפה נפשה שנים רבות מדי על הספה
אחר עלה השמימה לאומן
ולא שבע מהרמב"ם
עם חלקם שכבת
מתוך בדידות ואהבה
או בדידות ואהבה
נשארו רק האיש
והאשה האנפה
שברגע אחד זקפה מעופה
ואתה -
חסידה נודדת שהתנגשה בתוך בכיי.

*

סבתא, ראי מה קורה כשאני דוברת אמת
הכל נגנף
לא נותרת אכן לא נפגעת
הלחם נפרע
הגבינה מתפוררת
אריחים מתרחקים חושפים תל נמלים
חברים עיפים נופלים על הארץ
כמו מחלה היתה בעצים.

שירים אורית פוטשניק

על הרדיפה הפוליטית

1

אינני יכולה לשיר
אפלו לא על חר של נעץ
למרות שנגנעצו בי נאצות
והדהדו בי צעדים ממסמרים
רודפים על פני כל הגשרים
בזכרונות שלא זכרת.
אינני יכולה לשיר.

אינני יכולה לשיר.
אני פוחדת ואסכר את פי
ואחיד, אגמר מהצלחת
את כל מנת הסחי.
בראש מרפן אמר תודה
לאח גדול שגאלני
מעלו של קול.
אינני יכולה לשיר.

2

שרמוטה. מחבלת.
אמן יקחו אותך חמאס.
חכי חכי מה הם יעשו לך שם.
אני שומעת את קולם
של אלה שרוצים כבר לעשות לי כאן.
אני מחרישה.

לא, לא כלם היו רוצים
לעשות לי, זאת אומרת.

החברים שלי רוצים
שנעבר את זה בשקט,
שנשארו מאחדים,
כי זה הכי חשוב
את מבינה?
אל תנסי להיות צודקת
נסי להיות קצת חכמה.
הם סוברים, הם ירגעו
הם עוד יבינו שאת חלק מאתנו,
שאת חלק מהעם.
כי רק ביחד ננצח
אני גמשכת לחבוק אוהב וחס,
כבד ומגונן,
אני מחרישה.
אני יודעת מה יכל לקרות לי.
שם?

לא הזמן ובטח ובטח שלא המקום* לילך וולך

אפריל 1996

פז הקצינה אמרה לשלומית ורוזית שהיא תגיע מדי פעם כדי לצפות בהן בשיעורים שהן מעבירות בבסיס ואפילו בפעילויות הקהילה שלהן אחרי הצהריים, והבהירה בהרמת גבות, באיזה מין אופן רב משמעי, שלמעשה היא יכולה להגיע גם אל הדירה הצבאית בכל זמן שתרצה ובלי אזהרה מראש, ממש כשם שכל קצינה יכולה להיכנס אל מגורי הפקודות שלה בכל רגע נתון. שלומית חושבת על זה כמו על הפסד בהתערבות. העונש הוא סטירה, אבל כזו שניתנת בהפתעה, בכל זמן ומקום שהסוטר בוחר.

בימי חמישי הן אמורות לנסוע אל הבסיסים שבהם הן מלמדות את התלמידים שלא רוצים ללמוד, וכפי שהובהר להן בשפה הצה"לית החותכת רק אחרי שיום הלימודים מסתיים הן רשאיות לעשות כל אחת את דרכה הביתה. ימי חמישי, רמזה להן פז בכבודות, הם הימים שבהם היא מועדת יותר מתמיד להגיע לביקור פתע בבסיסים שלהן. הן לא באמת היו צריכות את המשך הנאום, אבל היא בכל זאת סיפקה להן אותו, במה שנראה קרוב מאוד לשמחה לאיד: מש"קית שתשהה בבסיס ללא אישור, ביום חמישי או בכל יום אחר שבו תגיע פז לביקור פתע, תעמוד תכף ומייד למשפט צבאי על נפקדות.

רוזית החלה לנסוע הביתה בבקרים של ימי חמישי בערך בתחילת פברואר. היא אמרה שאין שום סיכוי שבעולם שפז, שהיא בעצמה קצינה שחוזרת כל יום הביתה ולא מסופחת לבסיס סגור, תרצח לעצמה את ימי חמישי כמו איזו מתלהבת, ותעלה על מדים רק בשביל לתפוס אותן מבריזות. ההסבר היה שלם ומרשים יותר משלומית רצתה להודות, אבל היא עדיין חיכתה לשעה הבטוחה-מספיק שתיים בצהריים כדי לחתוך מוקדם יותר מהרגיל מהבסיס הביתה.

אימת ביקורי הפתע גורמת לשלומית לא להוריד חזייה גם כשהיא חוזרת לדירה הצבאית ועד שהיא הולכת לישון. היא מנסה לזכור לנקות אבק גם מהמדפים שלה, למקרה שאולי פז הנחמדה תתחלף פתאום במפקדת הטירונות שהייתה מעבירה

* מתוך רומן בכתובים

אצבע גרומה על קפיצי הברזל של המיטות הצבאיות, זוקרת אותה ואומרת בטון מסטיקי – שלא היה בו כלום מהחיתוך הקצר הנחרץ של מפקדות קורס מש"קיות ההוראה – "בנות-אני-צכה-להזכיר-לכן-שלכלוך-שווה-מחלות?". גם שלומית רצתה להעמיד פנים שאכפת לה מאבק על קפיצי מיטה, רצתה שיהיה לה מראה מאיים של מי שיכולה להתפרץ אל מגורי חיילים רק כדי להעביר אצבע נגעלת על ריהוט. איזו דמות מעניינת יותר היא הייתה יכולה לגלם בצבא, היא חשבה בצער לפעמים, הרבה יותר מהדמות הנעבכית נטולת האפיל שהיא מגלמת כרגע.

"למה את לא מחליפה למשהו ביתי יותר?" שואלת ערב אחד יסכה, המד"נית מהחדר השני בדירה הצבאית, את שלומית המכורבלת בחוסר מעש על הספה. ליסכה כמובן יש מבחר של אופציות ביתיות ללבישה בשעות שאחרי הפעילות הצבאית בבתי הספר, כולל דברים שמשוגעים ומרתקים בעיני שלומית כמו חלוקים שקפפים לקשור מעל כותנות סאטן פנינתיות ונעלי בית עם עקב.

"היא לא מורידה חזייה, את רוצה שהיא תלבש גופייה?" צולפת מהצד שלה בספה רוזית המעמידה פנים כבר שלושה חודשים שהיא קוראת את "כימים אחדים". לשלומית לא אכפת להיות לרגע במרכז העניינים, גם אם זה כולל לעג. "כמו מה למשל?" היא שואלת, רק כדי לראות מה היא יכולה לדוג מיסכה. העניינים העגולות של יסכה נדלקות מהבידור הלא צפוי שנפל לחיקה. היא מזמנת בתנועת יד את שלומית אליה ומסובבת אותה לפניה כמו אשת מקצוע. אמא של יסכה תופרת שמלות כלה לחרדיות, זה הן כבר יודעות. "זה לא צנוע" – מסייגת יסכה מראש – "אבל אני במקומך הייתי נגיד קונה כמה שורטסים יפים, אולי חולצת בטן חמודה. בכלל תקני לך כמה מהגופיות האלה עם הרצועות ספגטי. אני לובשת אותן על חולצת בסיס עם שרוול ארוך." רוזית נוחרת בבזו.

"סתמי רוזית", אומרות יסכה ושלומית יחד.

שלומית נרגשת מהקירבה הלא צפויה הזו והיא מעוניינת למתוח את זה כמה שאפשר. "מה עוד היית מציעה לי?" היא שואלת בצמא. יסכה פורעת את השיער של שלומית שכבר לא טורחת להדביק אותו לקודקוד בג'ל חוחובה ירוק עבור הכאילר-בסיס-צבאי שלה. "זה לא אורך טוב לך," היא קובעת במומחיות. "את צריכה לבקש מהספרית שיהיה קצר בעורף וקדימה ארוך ואז לסרק את זה באלכסון הצידה. כמו וינונה ריידר."

"כמו היטלר," פולטת רוזית ביובש. הן מתעלמות ממנה, היא סתם מקנאה.

"תוריד רגע את הירכית."

"לאאאא, שלומית מוחה.

"נו, אל תהיי תינוקת, נזופת בה יסכה, "אני מנסה לעזור לך."

שלומית מורידה את הירכית ועומדת במרכז הסלון הקטן שלהן בחזיית טריקו מעוטרת בציורים משפילים של פירות. רוזית מפסיקה להעמיד פנים שהיא קוראת ומניחה את הספר בחיקה. "איזה קטנה את," היא אומרת בטון שיש בו גם שמץ גועל. לשלומית לא אכפת, כל מה שהיא רוצה זה להיות קטנה ורוזה, כמו לפני שקיבלה מחזור, ושומן הילדות הרך שלה התחלף בשומן נשי קשה.

"את צריכה משהו שיש לו גזרת פרינסס, את מכירה?"

שלומית לא מכירה אבל זה כבר מוצא חן בעיניה.

"תורידי גם את המכנסיים אני אביא לך משהו שלי למדוד," אומרת יסכה ועוד לפני שסיימה לומר "למדוד", שלומית כבר ערומה.

רוח פרצים נכנסת מהחלון הפתוח וכל העור של שלומית סומר, הדלת נפתחת לפתע והיא מסתובבת אליה בבהלה כמו עופיון מרוט על שיפוד. קול פעמוני רווח מוכר למחצה אומר "שלום, בנות!". פז, יפה כמו בפוסטר, דווקא לבושה לגמרי, נכנסת לדירה הצבאית. היא פולטת מופתעת: "אוי-אה."

פז הגיעה כדי להודיע להן בחגיגות שהשבוע היא עומדת להגיע לבסיסים שלהן כדי לתצפת עליהן מעבירות שיעור ולאחר מכן תעביר להן משוב על הביצועים שלהן. "אתן זוכרות מה זה משוב, כן?" היא שואלת ומטה את ראשה היפה הצידה. שלומית מנסה שלא להיעלב או להעיר שמשוב זו לא מילה שהמציאו בחיל חינוך. רוזית מתעלמת והעיניים שלה זוגיות מהרגע שפז פסעה אל תוך הדירה הצבאית שלהן. בזמן ששלומית הלכה לחדר שלהן כדי להתלבש מחדש בפנים בוערות מבושה, יסכה יצאה עבור פעילות פסח שהיא מעבירה באחד ממרכזי הנוער בסיכון בדימונה. כשמשכה עליה שוב את המדים שמעה שלומית את פז מנסה לדובב בידידותיות את רוזית בסלון, אבל השיחה שהחלה בטוב עם "אני רואה שאת חובבת מאיר שלו" החליקה לא בלי סיבה ל"ולק ציפורניים סגול ולא תקני לכל דבר ועניין."

"אני כמובן לא רוצה להבטיח שום דבר, ובינינו בנות, אני אפילו לא אמורה לחלוק את זה איתכן," אומרת פז, אבל ממשיכה מייד ובלי היסוס. "כידוע לכן, שיבוץ של סבב ב' עבור חיילות בתחילת שירות הוא דבר מאוד מאוד יוצא דופן. אם השטח לא היה דורש את זה, זה לא היה קורה." "אבל השטח דרש," ממלמלת בטון שטוח רוזית. "השטח דרש," ממשיכה בהסכמה פז, "והבסיסים לא יכלו לקלוט עוד סגל חדש, וככה אתן הגעתן לכאן. אבל מה שקורה כרגע זה שמתחילים המיונים לקצונה עבור קורס קצינות הוראה פ"א." פז אמרה את ארבע המילים האחרונות בחגיגות

רועמת כמו כרוז של מכירה פומבית או מנחה בתוכנית שעשועון. מישהי אולי תזכה במשהו. "כידוע לכן, או לא, חיילות בסבב ב' לא יוצאות לקצונה," אומרת פז בצער אמיתי, "זה פשוט... מאוחר מדי עבורן. הן כבר קרובות לסוף השירות, הן כבר הועלו לדרגת סמל, זה פשוט לא קורה בצה"ל." "אבל אנחנו לא קרובות לסוף השירות," מצייצת שלומית. פז מרוצה שהיא יודעת את השורות שלה ומזכה את שלומית בחיוך שנדלק כאילו פתחו בסלון דלת של מקרה. "מה שמוביל אותי לבשורה הטובה הבאה. באופן מאוד מאוד חריג, החלטנו בחיל חינוך שבמחזור הזה יפתח שיבוץ אחד לקצינה אחת מכל החיילות ששובצו לתפקיד סבב ב' כבר בסבב א'." "מה זה אחד?" זועמת רוזית שפתאום חזרה לחיים והגבות שלה כמעט נוגעות בקו השיער מרוב שהן לא מרוצות מהבשורה הלגמרי לא טובה. "אחד זה מה שהשגנו," אומרת פז, צוננת. "אבל אנחנו עשרים ושלוש בנות שיצאו ישר אחרי הקד"צ לסבב ב'," לא מוותרת רוזית. "אז אני מציעה לך רוזית, שתשקיעי מאוד מאוד בשיעור שתכניני לתצפית," אומרת פז וקמה תוך שהיא מסובבת את רובה ה-M16 המקוצר שינוח בשלווה על המותן. "אני מצפה מאוד לראות את שתיכן מצטיינות השבוע."

פז יוצאת והן קורסות זו לצד זו כמו בובות סמרטוטים על הספה. שלומית מנסה להסדיר את הנשימה שלה ברעש ורוזית מתבוננת בה בעיונות - "את מתפגרת?" "את שמעת מה היא אמרה?" עונה שלומית. "יש לנו סיכוי לצאת מפה, להגיע לבסיס נורמלי."

"את בכלל רוצה להיות קצינה?" שואלת בתמיהה רוזית.

"כן, מה," שלומית נעלבת. "את לא?"

"אולי."

"בסדר," עונה שלומית בגאווה, "אל תרצי. יותר סיכוי בשבילי."

"ממש," מסננת רוזית.

"טוב די, אין לי כוח אלייך."

שלומית הולכת אל החדר שלהן בעצבים, משחררת תוך כדי הליכה את סוגר חזיית הפירות שלה ומושכת אותה מתוך שרוול הירכית. לפחות להיום היא יכולה להיות בטוחה שפז לא תחזור להפתיע אותן בדירה.

אבדון מאיר פינקרט

עכשיו יותר טוב. כן, אני, צל הנפש שלך, ניצב על הקבר במלוא קיומי. אתה כבר בר מינן, כמו שאומרים, מוות מהיר היה לך. ואני, רוח הרפאים של מותך, קמתי כמצווה ללוות אותך עד קץ הזמנים.

במחילה. הספקתי לדפדף בדברי ימיך. לא ניתן להסתיר את שחלף מולי. ראיתי ילדות והתבגרות, ראיתי תשוקות. ראיתי עולם ראוי ונדיב ועתיד שופע אור. ראיתי גם ראיתי איך הכול נעצר באחת. שש בבוקר. קר. אתה לבד בחוץ. אתם שלושה בעצם. נדברתם לצאת עם דגלים ושלטים לקרוא לשלום, לאחוה ואנושיות. ראיתי איך תחת שמי בגידה בהירים ושמש בוקר מסנוורת נחת עליכם הדבר. הקרקע נשמטה, וכמו באירוע קוסמי מחריד הופיעו מולכם פרשי האפוקליפסה, נושאי מלחמה ומוות.

השניים האחרים נורו לפניך, חטפו וקרטו מייד. אתה לבד, שלחת ידיים נואשות. "לא, לא", לחשת, משהו בבטן התהפך אלא שבתמימותך לא חזית את תאוות הרצח.

אתה, זאת אומרת אני – נפלת. ואני, זאת אומרת אתה – קמתי. תחילה בהיסוס, שמא מוקדם מדי, שמא בכל זאת תחיה, אך זה היה חזק משנינו.

מישהו נכנס כעת לבית העלמין, בן משפחה או חבר. הוא לא יכול לראות אותי, מלאך הרפאים העומד על קברך. גם אם יחוש, זה יהיה עמום, כבד, לא נעים.

לא הכינו אותי לזה. כעת, חסר אוניס, אני חייב להבין. אני מוכרח לחשוב, עד כמה שמותר לי. אתה בטח זוכר את הימים הבלתי נגמרים של המגפה העולמית. את המסכות, החרדה המכרסמת, הווירוס המסתורי. לא הייתי כאן בימים הריקים ההם כשיקום זר קם מול עיניים חרדות. התנועה הייתה אז חרישית. מטוסים קורקעו. הכבידה אמנם נהגה כמנהגה, אך גם אני, שעדיין לא באתי לעולם, יכולתי להרגיש את הזמן חולף במלוא ממשותו כאילו היה חומר, כאילו אפשר ללוש אותו, לגעת באצבעות. רוחניות מילאה את האוויר. המלחמות נעלמו ושלום עולמי ירד על העולם. שלום זמני, מזור, שלום בתולי.

בערבים כתבת לעצמך "הגיגים מעולם שיצא מדעתו":

הכול חדש עכשיו. הריח, הרחש, הנימוס, המרחק בין בני האדם. אני מתגעגע אבל משתיק את הרגש, קובר אותו עמוק בפנים. אני חושש להגיע לתובנות, חושש להילכד, חושש לשעבד את האנרגיה היחידה שלי.

נשמרת היטב מפני המגפה. הקפדת על ריחוק ושלווה ירדה עליך. מתוך דחף חזק שטפת את שקיות הניילון שארוזו את המזון. ייבשת אותן על חבל כביסה

ואספת אותן יבשות לאכסן באיזו פינה, כמו אגרון כפייתי. מרחף בתוך ריק ותלוש בפיתול הזמן הסתגרת במשך שבועות. לא היה בכך דבר מלבד הישרדות, לקום בבוקר ולראות שהאוויר בחוץ עדיין צלול.

מפתיעה הכרזה שכתבת אז על גבי קרטון רחב ידיים להניף בחוץ.

"תנו סיכוי לשלום" כתבת. בגעגוע, בציפייה לזמנים בהם התקווה הייתה נכס יקר. הכמיהה לשלום נראתה אמנם קצת מגוחכת, אך לא ויתרת על השלט כדי לצעוד איתו כשהמגפה תיעלם.

עברו חודשים, נאספו לשנה. עוד שנה חלפה ונותרת חסר מיקוד, מסתיר בתוכך ספק חבוי. החמלה שבה למקומה ואתה לכרזה. לא חשבת ששלום מתפרש אחרת בשפות שונות. לא העלית על דעתך שפציפיזם היא סחורה נחשקת למי שמתעלם מיצר האדם.

אני מרגיש שאני מתחיל למעול בתפקידי. חייב לדבר אליך בעדינות, בלחש, לא להיות נחרץ כל כך. לדבר בשקט ונימוס, להרגיש אותך, לא להיות בוטה בדברי על תמימות, על אחוות חלשים, על רכי לב רחומים.

"לא כך מתים," פלטת בתדהמה כשנפלת על אדמת הבוקר הקרה. עכשיו אתה אבודה, את זה אני יודע. אבל גם לי, המוות שלך, אין קיום בלעדיך.

אתה נפרדת ואני נולדתי. לאט הגחתי לתומי. דבר מה כיוון אותי לראות את הילד התמים בן התשע נפרד לעולמים. היית ילד חושב, לא חושש מכלום, מרגיש את הזולת ומצמיח תודעה. הסוף היה רחוק, המוות היה מוסתר היטב. כמו רבים האמנת שתחיה לנצח.

אולי אביא זר פרחים טריים לשים למראשותיך.

הם השאירו אותך שוכב בשדה. נשמת, עדיין אפשר להציל. לא היית לבד, היו איתך אחרים ללא רוח חיים. לא האמנת שבני אדם כמוך באו להרוג ללא אבחנה, לקטול בצהלות שמחה. שיתעלמו מהאימה על פניך, "לא, לא, אני לא, אני כלום, אני רק פה בגלל..."

צרור היריות שקטל אותך היה החלטי. נביחה קצרה ואז בא ההלם. היכן הינך? שלך? ההורים, החלבן? זה היה החלבן או מוכר הסברס? היית נער שאפתן, חשבת על שלום ואחווה. טוב שלא ראית כיצד בעיניים בורקות והילולות מוות רוצצו בפטיש ראשי תינוקות. גם על האימהות לא חסו. מוות והרס וירי מתנגן, הקרקע נשמטת, חיל ורעדה.

"אבא, הם יורים עלינו, אבא, תציל אותנו, אנחנו לא יכולים לזוז."

"איפה, איפה את? תשלחי מיקום, איפה אתה, אלוהים."

זוג הורים צעירים נכנסים כעת לבית העלמין. הם באים לעלות על קבר בנם הקטן, גם לו תלולית עפר כמו שלך, ללא מצבה.

"לפתח חטאת רובץ ואתה תמשול בו", נאמר לפני שיצר האדם נחשף. נכון, הוזהרתי, אך לא הכינו אותי למראות של טבח. רק ליווי שיגרתי הובטח, חובת קיום מרוחקת, רק משמר כבוד לממלכת המתים.

אני, רוח רפאים קודרת, מתהלך בכבודות כבר ימים ארוכים, נושא בתוכי בכי פנימי. משהו מאנושיותך דבק בי. משהו מרגשותיך, מפחדך. אבל רגע, הם באים שוב מתוך הערפל. אני רועד, משהו בתוכי קורס ורגש הנקם גואה. כנפיי נוגעות בך מתחת לאדמה, נשמתי העלובה נעתקת ומבעד למסך החרון מפעפע כעס מצמית. אני זקוק לאוויר... החיים יקרים מאוד.

ספק אם אמצא את השער וספק אם יהיו שערים נוספים. ספק אם אמצא שומרי סף כבירים, או משגיח גדל גוף ופרעושים בצווארון פרוותו.

מערות הנפש המוארות כעת באור פשוט, מהבהבות חלושות מול מצפון מותש. מן הסתם לא אמצא כלום. לא ערכאה מעבר לשער ולא זקיף על משמרתו. לא יהיה דבר במקום בו אני ואתה ממתנינים יחד, מול האבדון.

חמאת בוטנים ירדן ורד

אתמול נשך אותי כלב. בקרסול, מבעד למכנסיים. הוא היה קטן ורץ מקצה הרחוב ועד אליי באמוק. הוא נעמד מולי ונבח בפה מלא כוונה, חשוף. לא זזתי, אני נשבע, רק הסתכלתי לו בעיניים ושתקתי. לאט ובנחישות הוא שיפר עמדות והתגנב בתוקפנות מאחוריי. מייד הרגשתי את צביטת מלחצי לסתותיו על השריר המשונס במאמץ לספוג את כאב השיניים. בעטתי אחורה. הכלב ברח והתחבא במחילה שמתחת לבית השכן.

חיכיתי לחבילה מחבר. הוא שלח לי חמון, שזה פרוסות של רגל חזיר מיושנת. הוא גר בספרד. הוא עזב לפני שלושה ימים. אני אוהב חמון ולכן חיכיתי בקוצר רוח למתנה. אתמול גם הגיעה החבילה. כשאספתי אותה מהשליח נשך אותי הכלב. הכלב היה שייך לחבר שלי. הנקבים הגירו דם. אני מקווה שהדם היה ערב לחיכו של הכלב. שלפחות אהיה לו טעים. הבאתי את הכלוב שהחבר הביא לי כשעזב. הנחתי אותו מול המחילה. הכנסתי פנימה חתיכות של חמון וניגשתי לעמוד בשקט מאחורי העמוד. הכלב נכנס אל הכלוב ובלע את הפיתיון. מזל שהיה לי חמון. קפצתי על הכלוב וסגרתי את הדלת. הכלב נבח.

נסעתי עם הכלב לוותרניר. רציתי לבדוק מתי הייתה הפעם האחרונה שהוא חוסן. בפיו של הוותרניר לא היו חדשות טובות. הוא קרא את השבב והתברר מה שחששתי ממנו. החבר שלי לא חיסן את הכלב. הכול תמיד מתברר בדיעבד. קיבלתי שתי זריקות. אחת נגד טטנוס ואחת נגד כלבת. גם הכלב קיבל חיסון.

כשחזרנו הביתה הכלב הצליח לברוח שוב. נתתי לו. אני לא רודף אחרי מי שלא רוצה להיות איתי. ואולי זאת הטעות שלי. אולי אני צריך לשכנע אותם שישאר. החבר סיפר לי פעם שהוא נוהג למרוח חמאת בוטנים על אשכיו ולתת לכלב ללקק אותה מהם. זה הגעיל אותי. היום הוא נשוי ויש לו ילד. בגלל זה הוא נפטר מהכלב.

היום אני יוצא אל הרחוב. הכלב לא שם. אני קורא לו. הוא מגיע עצבני בריצה. אני מכין את עצמי לנשיכה ואכן הוא נושך אותי שוב. הפעם אני רק צועק בלי לבעוט. הוא בורח אבל נשאר בקרבת מקום. אני מסתכל עליו. הוא מסתכל עליי. הוא חושף שיניים. אני מוריד את מכנסיי ותחתוני וחושף את האשכים שלי. אני מוציא עם סכין קורטוב של חמאת בוטנים מצנצנת שהבאתי מבעוד מועד אני מורח אותה על האשכים שלי.

הכלב מרחרח את האויר וריר מתחיל לזלוג מבין מלתעותיו. אני עושה קולות של נשיקה והוא מתחיל להתקרב בהיסוס. בחיי לא חשבתי שאיאלץ לבנות אמון עם כלב ככה אבל אני מרגיש ברגעים אלו שאין לי מה להפסיד. הכלב מניח את שתי רגליו הקדמיות על ברכיי ומתחיל ללקק. הוא מכשכש בזנב.

החבר לא יאמין כשאספר לו מה קרה. אולי הוא אפילו יקנא. אני מלטף את הכלב תוך כדי ומרגיש שאנחנו באמת נקשרים האחד לשני. אני מפקיד בידיו את היקר לי מכול והוא מתמסר אל הנתינה כאילו כל מה שהיה חסר לו היה מנה טובה של שחרור כל העכבות. הוא רק רצה שאהפוך להיות כמוהו. חופשי מהרצועה שמחזיקה אותי חופשי. להיות תחת נטל ההתחייבות לדבר שאין בי כל ביטחון בו.

הכלב מראה לי שהדרך הנכונה להיות חופשי היא לסכן את כל מה שיש לך בתמורה לכל מה שאין לך ולקוות שתזכה בכל הקופה. אחרת זה לא שווה את זה. כלומר לשחרר את כל המושכות ולתת לסוסים להוביל את הכרכרה. הרכבת נוסעת והיא עוברת בברצלונה ולא חוזרת. אני מתרכז ומחכה שיגמור. אני חושש אבל הליקוק מפעיל אותי.

כשהוא גומר אני בוכה. דמעות כבדות זולגות מעיניי ואני כורע ברך. אני מסתכן בנשיכה בפרצוף אבל כרגע כבר לא אכפת לי. אני נתון לחסדיו המלאים של הכלב והוא יודע את זה. הוא מלקק לי את הדמעות. אני מחבק אותו ומניח את ראשו על כתפי. אנחנו נאספים האחד אל השני ואני מרים אותו מתחת לזנב. רגליו הקדמיות על כתפיי והוא מלקק את פניי ומלקק. אנחנו שבים הביתה. יש הרבה דברים שאנחנו צריכים לדבר עליהם.

דרך הנשים* מיכל דורון

חִיכִי בְּאַלּוּץ

וּבְתוֹךְ גְּרוּנְךָ נִרְקִיִּי שִׁמְחָה יִשְׁחוּ.

אֲמַרִי לְעֶצְמְךָ שְׂאֵת יָפָה, מְאוֹד יָפָה,

וּבְבוֹאוֹת הָעֶבֶר שֶׁל מְרָאוֹת נִפְשֶׁךָ הַחֲבֻלָּנִית תִּפְחַתְנָהּ

חִיּוֹכֵךְ יִגְבֵר, נְשִׁימוֹתֶיךָ אֶל הַיָּם וּגְלִיּוֹ מְזַקְקוֹת תִּהְיֶינָה.

וְתֹאמְרִי לְעֶצְמְךָ שֵׁשׁ לָךְ כּוֹחַ.

וּכְוֹחֵךְ יִגְבֵר, וְתִדְעִי שֶׁתִּתְעַלִּי מֵעַל מְכֻשׁוֹלִים.

וּבְיָמִים שֶׁל תַּעֲתוּעֵי הַנֶּפֶשׁ וּפְחָדֵי הָרוּחַ, תִּדְעִי שְׂאֵת תּוֹכְלִי לָהֶם.

וְתִמְשִׁיכִי בְּדַרְכְּךָ שְׁבָנִית בְּמוֹ יְדִידֶךָ,

עִם עוֹרֶךָ הַשְּׁקוּף לְכֹל אֹרֶךְ דְּוֵרוֹת הַנְּשִׁים בְּחִינֶיךָ.

קריעה

יצחק גוילי

תִּכְרַף בְּתֵם הַמְלֻחָמָה נִסְעֵתִי לִירוּשָׁלַיִם
 בְּמַדִּים וְנִשְׁק מְרוּטִים מִתְּלָאוֹת,
 אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל ד' שֶׁנִּפְּל בְּקִרְבוֹת,
 הַבִּטְחָנוֹ שֶׁם שֶׁנִּשְׁמַר הָאֶחָד עַל רֵעֵהוּ
 וְשִׁכְךָ נַעֲשֶׂה אִם יִקְרָה.

אָבִיו פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת חָרָשׁ
 נִגְשָׁתִי אִתּוֹ בְּשִׁקֵּט לְמִטְבָּח,
 שֶׁם הוּא הַתְּקִין מִשְׁהוּ,
 אַחֲרֵי רֵגַע הַבֵּין
 וְקָרָא בְּקוֹל גְּדוֹל לְבָנֵי הַבַּיִת שֶׁיִּשְׁבוּ בְּסֻלּוֹן:
 הִנֵּה יִצְחָק שֶׁהָיָה עִם ד' בְּזִמְנֵי שְׁנֵהָרֵג,
 תוֹךְ רֵגַע חִבַּקְתִּי עַל יְדֵי כָלֵם בְּבָכִי
 כִּאֲלוֹ הוּא עֲצָמוֹ חֲזוֹר,
 הָאֵחַ הַקָּטָן אִף קָרַע בְּמַדִּים שְׁלֵי קְרִיעָה בְּכֹאבוֹ,
 הַחֲבוּק הֵהוּא עוֹדְנֵנוּ בִּי, עוֹדְנֵנוּ פֹה.

הַבִּטְחָתִי לְהִיּוֹת לָהֶם לְבָן,
 גַּם זֶה לֹא עָלָה בְּיָדִי.

חיפה זה רחוק מירי ליטווק

בחופש הגדול נסעתי לבקר את אביבית שהכרתי במחנה נוער שוחר אמנות. עד אז הייתי בחיפה רק פעם אחת, ואביבית סיפרה לי שהם גרים ליד הים, וכמה יפה שם. לא הכרנו הרבה, אבל חשבתי שאני יכולה להתחבר איתה, אף שהיא גרה רחוק. לא היו לי כל כך חברים במקום שגרנו, והאנשים שהכרתי במחנה היו אחרים. אולי מפני ששם הם לא היו חלק מחברה סגורה כמו בשכונה שלנו או בבית הספר: כל אחד בא ממקום אחר בארץ ולא רק אני הייתי מבחוץ. וגם, כולם עשו משהו מעניין. ציירו, ניגנו, עשו תיאטרון. אפילו קולנוע.

המדריך שלנו היה שחקן תיאטרון חיפה. הייתי נרגשת ששחקן אמיתי מקשיב לי ומדבר איתי, אף שגם בעבר, כששיחקתי בתיאטרון ילדים בחוף לארץ, למדתי אצל שחקנים אמיתיים מהתיאטרון המקומי. אבל שם – זה היה ילדות. ידעתי שזה ייפסק, שיום אחד נעזוב וניסע לישראל, וזה רק ככה, בינתיים. ידעתי שילדה יהודייה לא יכולה לגדול להיות שחקנית. ידעתי זאת מאז שזכרתי את עצמי. לא יודעת אם מישו הסביר לי או על סמך משהו שקרה. פשוט ידעתי שזה כך. אמנם אז עוד לא היה הזמן שלי לחשוב על בחירת מקצוע ונהייתי סתם, אבל כבר ידעתי שזה לא העתיד שלי ולא הרשיתי לעצמי לחלום על כך.

עכשיו אלה היו החיים האמיתיים. אלי חליפה, כך קראו למדריך, עמד לפנינו והדגים מונולוג מההצגה שהוא משחק בה בתיאטרון חיפה. פתאום נעלמה הכיתה עם רצפת הסומסום ואור ניאון. היה אוויר, אור טבעי ורך, ריח עשב, כאילו יש עולם גדול וחי סביבו. איזה קסם! רק שחקן אחד וכמה מילים. לא תפאורה, לא מוזיקה, לא אפקטים. היינו מהופנטים. הייתי נרגשת. מצאתי משהו שאבד לי ואפילו לא ידעתי שהוא אבד, והנה, עכשיו הוא חוזר אליי ואני מבינה כמה חסר לי.

מאז הרגשתי שיש לי משהו להיאחז בו בעולם העוין שבו אני נמצאת: בית ספר חמור הסבר, הכיתה המנוקרת ואני קטנה וזרה בתוך כל זה. החלום שלי קם לתחייה. עכשיו הרשיתי לעצמי לחלום אותו. המונולוג של אלי חליפה היה מין דלת לעולם מוכר. משהו מן העבר התחבר להווה והרגשתי שאני שוב אני.

אלי חליפה היה לא גבוה ולא יפה במיוחד. אבל כשדיבר, כששיחק, הוא נעשה יפה. תנועת הגוף שלו הקסימה אותי. מין חופש גופני שלא פגשתי קודם. בכלל, משהו באופן שבו התנועעו האנשים ברחוב סביבי הפליא אותי. יותר מהמראָה, מהשפה הזרה, מהחום וכל השאר. האנשים כאן לא היו סגורים בתוך גופם כמו בנרתיק שאף אחד לא יראה מה יש בתוכו. הגוף שלהם היה פתוח וגלוי לכולם. "זה אני, כמו שאני, וזה מצוין," הגוף הזה אמר ומייד מרגישים שזה טוב להיות

בקרבנו. "האנשים פה מרגישים טוב עם עצמם," כך אבא שלי הגדיר את התופעה. הוא לא ידע לתאר אותה במונחים של תנועה וגוף.

עם חזרתי מהמחנה החלטתי לנסוע לבקר את החברים החדשים. זאת הייתה דרך להכיר את הארץ וגם לברות. אך מלבד זאת לא רציתי להיפרד ממה שהיה במחנה ורציתי להמשיך את השיחות שהיו לנו שם. בכיתה שלי לא יצאו לי שום שיחות, מלבד עם הגר, אבל הרגשתי שהגר עושה מאמץ מיוחד לקראתי. היא יודעת שהיא עושה מעשה טוב, עוזרת למישהי חדשה, שקשה לה מרוב שהיא חדשה. אומנם הכוונה של הגר הייתה טובה, אבל בסופו של דבר הייתה לי הרגשה של נזקקת, של מקרה סעד.

אביבית הייתה הראשונה שנסעתי אליה. המשפחה שלה גרה בדירה קטנה וצפופה בשכונת בת גלים. לאבא שלה היה חדר עבודה במרתף. הוא ירד אליו במדרגות עץ מתפתלות עם מעקה מתכת, והמדרגות חרקו כמו משמיעות גניחות ויש להן על מה להתלונן.

במראה של אביבית היה משהו אקזוטי, אולי מפני ששערה היה שחור מאוד ועור פניה בהיר. תנועת הגוף שלה הייתה יפה, אצילית. היא הייתה גבוהה ודמתה לעץ תמיר שנע ברוח, עץ צעיר שהגזע שלו עוד לא התעבה.

"אבא שלי סופר," אמרה לי אביבית ואני פחדתי להרים אליו את עיני. אמא שלה הייתה מרצה באוניברסיטה. בכיתה שלי בבית הספר ההורים של כולם עבדו במעבדות או במסחר. אבא של חגי שישב לפני היה עורך דין. ופה, הרגשתי שאני נכנסת לעולם שאני צמאה להכיר, של דמיון ורוח, של השכלה אמיתית.

הוריה קיבלו אותי מאוד יפה. אבא שלה לקח אותנו לטיול והראה לי את חיפה מלמעלה. הם היו גאים בעיר שלהם, והיא הייתה באמת מאוד יפה.

מלבד אביבית במחנה נוצר לי קשר עם כמה מדריכים. לא יודעת איך זה קרה. לא העליתי בדעתי שאני יכולה לעניין אנשים כאלה, מבוגרים, רציניים רק מפני שאני - אני. המדריכים היו סטודנטים או מדריכים מקצועיים שעבדו בהדרכה כל הזמן, ואני עוד לא הייתי אפילו בי"ב. התעניינתי באנשים, אבל לא חיפשתי דווקא את חברת המדריכים. אם כי תמיד נמשכתי לדמויות בוגרות ומנוסות ממני, והקשרים אתם באמת נתנו לי מין תחושה של מקום לחזור אליו, להתייעץ, לספר למישהו שמקשיב. אבל גם אני הקשבתי. הרגשתי שהאנשים הגדולים האלה נוטים לספר דברים למישהו מבחוץ, שפוגשים ואחר כך הוא נעלם, ולא מהווה חלק מהמעגל הטבעי שלהם.

דני המדריך לציור סיפר לי איך הכיר את בת זוגו. המדריך החברתי צחי הזמין אותי לבוא אליו, הוא גר בנס ציונה. אבל בגברים תמיד חשדתי. אומנם לדני הייתה חברה ואיך שהוא סיפר לי, הוא היה מאוהב בה, אבל בכל זאת חששתי.

נוגה הייתה אישה, זה היה יותר קל, וגם גרה בתל אביב. היה יותר קל לפגוש אותה. היא הייתה סטודנטית לקולנוע וכבר עבדה בסרטים, ולא באיזו עבודה

מייבשת. שערה היה שופע, בהיר והיו לה שיניים לבנות מאוד, אבל אפשר היה להרגיש שהיא לא מייחסת חשיבות למראה החיצוני שלה ולא מתגאה בו. שמרתי איתה קשר גם אחר כך, בצבא ובאוניברסיטה.

את דני נסעתי לבקר בירושלים. החברה שלו לא הייתה בבית. הוא היה לא גבוה וקצת ג'ינג'י. הוא נראה לי איש גדול ורציני. הוא סיפר לי על החברה שלו במין גילוי לב מוגזם, היה לי קצת לא נעים, וחשבתי שכנראה הרגשות שלו ממלאים אותו, והוא עובר על גדותיו. ואולי הוא יודע שלא יהיה לי להגיד משהו רע. אולי הקשר הזה לא כל כך מצא חן בעיני הסביבה שלו, והוא רצה לדבר עם מישהו שלא יבקר.

אני שתקתי. מה יכולתי להגיד? ראיתי שהוא נרגש.

אבל כאשר נסעתי לבקר את צחי נעשיתי מודאגת. הוא לא נגע בי ולא עשה לי כלום, אבל כשיצאתי, הרחוב היה כבר חשוך, היה מאוחר. הדירה שלו הייתה קטנה, אפילו עלובה. דירת חדר של גבר רווק, בפעם הראשונה נתקלתי בדבר כזה. היא הייתה אפלה, עמוסת חפצים, באזור ישן של נס ציונה. פתאום צחי לא נראה לי מרשים כפי שראיתי אותו במחנה. שם הצטייר בתור דמות אבהית, מין כתובת, אפשר היה לבוא לדבר אתו והוא היה מקשיב בלי התנשאות. אבל עכשיו הוא נראה יותר עצוב ואפילו טיפה אומלל, כאילו הוא מבקש משהו. גם מה שסיפר על העבודה שלו ועל עצמו נשמע פחות מרשים מהרושם שקיבלתי במחנה. כאילו הוא מחפש משהו ולא מוצא.

כשיצאתי החוצה הרגשתי הקלה. איך הגעתי לדירה שלו, שאלתי את עצמי, האם רק לי זה קרה? פתאום תפס אותי פחד ממה שיכול היה לקרות. צחי היה גבוה וגדול גוף. מדריך, איש, ופתאום הדירה הצפופה הזאת עם ריח בגדים לא נקיים. אני לא צריכה להיפגש אתו, אמרתי לעצמי, ובטח לא ללכת אליו הביתה.

אביבית ואני נפרדנו בכוונה להיפגש שוב. אבל אחר כך החופש הגדול נגמר, הלימודים התחילו והקשר בינינו התפוגג. חיפה זה רחוק.

עקרב מאיר עוזיאל

"עקרב?" שאל אלי, קולו נקטע בצוויחה מגוחכת, "מה עושה עקרב כאן בחדר?"
ברגע שאמר זאת הרים את הרגליים מן הארץ בחטיפה והניח אותן למעלה על
גבי המיטה.

"עקרב," אמר שאול, "ראיתי עקרב, בחי."

הם ישבו בחדרם, חדר לבן ובו ארון, שתי מיטות, שולחן עץ מכוסה ניירות ומספר
עצום של כיסאות קטנים, ללא משענת. שטיח של אי-פעם היה פרוש, מלוכלך, על
הרצפה והארון, ללא דלתות, גילה ערימות של בגדים עליונים ותחתונים מונחים
באי סדר.

אלי שכב על המיטה שלו, רגליו אסופות תחתיו וגופו נשען על המרפק. עיניו
נשלחו סביב במבט בהול וחפוז.

"איפה הוא? איפה ראית אותו?"

"היה במיטה שלי," אמר שאול ומייד פירט, "ניערתי את כלי המיטה שלי והוא
נשמט מהם וברח."

"מה? לא רדפת אחריו?"

"הייתי יחף ועד שגיששתי מתחת למיטה והוצאתי נעל בכדי לחבוט בו – ברח."
"לאן ברח?" אלי שינה את תנוחת השכיבה באי מנוחה.

"ברח אל מתחת לארון, ניסיתי להוציא אותו במטאטא אבל הוא כבר נעלם."

"מה פירוש נעלם?" קרא אלי, כועס, "אם לא מצאת אותו, ואם לא הרגת אותו
הרי שהוא עדיין כאן, בחדר."

"לא," אמר שמעון, חיוך נארג לו על השפתיים, "אני חושב שהוא הלך לו."

"מה זה? אתה צוחק? זה לא צחוק, עקרבים," אלי נרעש.

"אבל הוא ברח, אתה יודע כמה מהר הם רצים אלה?"

"לאן הוא ברח, אל מתחת לארון?"

"נו, כבר אמרתי לך."

שוב שלח אלי מבט חפוז ועצבני סביב.

"שמע," שאל, "מה אתה חושב לעשות?"

"כלום, אני מתאר לעצמי שהוא כבר הלך."

"השארת את הדלת פתוחה לכל הפחות?" קולו של אלי היה זועם מעט ולכן ענה שאול בקוצר רוח קל:

"ודאי שהשארתי פתוחה, העקרב כנראה הבחין שהטרידו את מנוחתו ויש סיכוי שהוא הסתלק לו בהזדמנות הראשונה."

"כנראה. יש סיכוי. די כבר. ואם לא הלך?"

"לא הלך. מה אתה רוצה ממני?"

צל של פיקפוק עלה באלי, הוא חייך כמבין את המזימה ואמר: "לסבתא אתה יכול לספר אבל לא לי."

"באמת ראיתי כאן עקרב, אתה לא מאמין?"

"אל תתחיל איתי, אותי לא תצליח למתוח."

"לא צריך."

הם הכירו כל כך הרבה שנים, באותה כיתה יחד בקיבוץ הקטן. מהבוקר ועד השנינה ביחד, וגם השנינה באותו חדר ביחד. מכיוון ששאול לא נלכד בתכסיס חשיפת העמדת הפנים שאלי ניסה לעשות, סר הפקפוק מליבו של אלי ופינה מקומו רק לחשש מפני העקרב.

זה היה חדר קטן. אחד משני חדרים בדירה קטנה. בחדר השני, הגדול יותר, גרו יחד עוד שלושה מבני אותה כיתה. בעצם, זה היה מספר כל הבנים בכיתה הזאת. הם כבר היו אחרי הלימודים, בשנה הראשונה אחרי הצבא, ואלו היו המגורים שלהם בקיבוץ. החמישה התחלקו לחדרים לפי מפתח סמוי של מידת החברות. שאול ואלי היו חברים טבעיים יותר, למרות שלא היה שום הבדל ניכר בחברות עם החברים האחרים בכיתה. אולי חוץ מגדעון. בכיתה של טובים היה בו משהו רע, שהציק לסביבה. קצת נוהרו ממנו. במיוחד אלי. אלי הגיע לקיבוץ בן שתיים-עשרה. הוא ושאול נעשו חברים כמעט מייד. עכשיו כאשר שניהם אחרי צבא, לפני חתונה שיום אחד תגיע, הם חלקו את אותו חדר. עכשיו יש בחדר הזה עקרב.

עיקר הריהוט בחדר היו אותן שתי מיטות שעליהן ישנו בלילה ועליהן ישבו ביום ועליהן הצטופפו כאשר התאספו בחדר עוד חברים. במקום שבו ראש המיטה או מראשותיה היו צמודים לקיר היה אפשר להשען על הקיר. זה היה מקום ישיבה מועדף.

על המיטות היה הדבר המהודר ביותר בחדרים האלה: כיסוי המיטה. בבוקר הוא נפרש מעל כלי המיטה המסודרת. צבעוני בגוונים מתאימים לטעם הטוב הקיבוצי של שנות השישים למאת עשרים.

אלי עבד במכוורת, שאול עבד במספוא. כל אחד מהם קם בבוקר כשהשעון המעורר צלצל, ועבד שמונה שעות. אלי קם לפעמים בארבע בבוקר, להעמיס שק סוכר ולהאכיל את הדבורים, מה שאסור, אז מה, ואז הוא סיים בשעה 12:00

לפני ארוחת הצהריים. מי שהתחיל לעבוד בשעה שש סיים בשעה שלוש. ארוחות לא נחשבות. אחרי העבודה התקלחו במים חמים שחוממו בדוד שמתקן חימום בנפט חימום בו את המים. זה דרש למלא נפט, להבעיר. עבד מצוין. בערך בשעה חמש הלכו להורים בבית של ההורים, כמה עשרות מטרים, הכי הרבה כמה מאות מטרים, מהחדר שלהם. בשעה שבע כולם נפגשו שוב בחדר האוכל, לארוחת ערב וחזרו לחדר. לפעמים עצרו בחדר הקריאה. שם קראו בכתבי עת ובהם גם "במה", "קשת" ו"מאזנים". סיפור של איזה סופר צעיר התפרסם אז ב"קשת", ושמו של הסיפור "מסע הערב של יתיר". אלי אהב את הסוריאליזם הזה. בכתב העת "במה" התפרסם מחזה ושמו "קרנפים" מאת יונסקו אחד. אלי קרא את המחזה והוקסם. חודשיים אחר כך הודיעו שאפשר להירשם להסעה להצגה בעיר. אלי נרשם, אבל בשבת השמיעו ברדיו קטעים שהוקלטו בהצגה. הקהל צחק שם בקטעים אבסורדיים, שבעיני אלי היו פיוט, ולא מצחיקים. הוא החליט לא ללכת להצגה, ואמר לשאול שהוא מעדיף לקרוא מחזות ולא לראות אותם על הבמה. אלי הכריז כל מיני הכרזות. למשל שהוא לא מבין איך אדם יכול לחיות בעיר, "מה? אחרי העבודה הוא צריך עוד לטפל בכל הנהלת החשבונות שלו והתשלומים והמיסים? איך אפשר לחיות ככה?" עברו הרבה שנים והוא עזב את הקיבוץ ועבר לעיר וגילה שבאמת אי אפשר לחיות ככה.

זה היה עולם מושלם שיש בו הכול. יש מתעשר ואין כול, מתרושש והון רב. פעם בשבוע היה סרט בחדר האוכל, ישבו ליד שולחנות האוכל וצפו. הנערות של אלי לא ישבו אז ליד אלי ושואל, כי ידוע היה שאלי ושואל ידברו כל הסרט ויסבירו ויבהירו ולא ישתקו לרגע, נוצר אז מעגל ריק סביבם.

פעם בשבוע הלכו לאספקה קטנה וקיבלו סבון, שמפו, שוקולד, בעצם צימקאו, סיגריות איילון. שאול לא עישן.

עולם מושלם. חדר קטן שלא צריך יותר ממנו. לא צריך. בסדר, הכניסו לחדר גם קומקום חשמלי וקופסת נס קפה קטנה. זהו. יותר מזה לא צריך באמת. את הקפה הכין אלי בעיקר כשהביא נערה לחדר, ואז הוא והיא ערבבו את אבקת הנס קפה חזק חזק עם סוכר ומעט מים עד שנוצר קצף. יותר מהנערה ומוזה לא צריך באמת. באמת.

שאול היה צריך לפעמים לקחת את כלי המיטה ולישון בחדר אחר, כשהגיעה נערה. תמונה יפה של ימי שישי בערב בעיקר, בה חלק מהגרים בחדרים האלה היו הולכים עם כלי המיטה שלהם בשבילים מחדר לחדר. עכשיו מה יהיה כשיש עקרב בחדר?

"נתחיל לבדוק את כל החדר, הציע שאול, ולכן הם קמו והתחילו לנער ביסודיות כל בגד וכל מגבת, את הסנדלים, ואת נעלי העבודה הגבוהות, את כלי המיטה, ואת המזרנים העשויים עשב ים. הם בדקו אם יש חור קטן במזרן כי אם יש העקרב אולי נכנס לשם.

הזיזו והפכו את הרהיטים. גם ברהיטים יש אולי נקב או סדק שהם לא ראו, ואולי למרות כל הבדיקות העקרב שם.

סידרו מחדש. "טוב, אם יש עקרב נדע את זה כשהוא יעקוץ" הייתה המסקנה האירונית שלהם, המודעת למצבם.

הם המשיכו לחיות שם בחדר. נערות המשיכו להגיע לאלי, למרות שכולם ידעו עכשיו על העקרב. החיים נמשכו, שניהם עזבו בסוף כמה שנים את הקיבוץ, אלי לעיר, שאול לקיבוץ אחר, נשאו נשים נפלאות הולידו ילדים. יום אחד העקרב אולי יעקוץ.

שירים סיון בסקין

גובה קחובקה

מים

מים רבים

מים רבים שפורצים

מים רבים שפורצים מבעד לסכר

מים רבים שפורצים מבעד לסכר מפץ מבפנים

בכמות דמיונית של חמר נפץ רשע -

הם מים

הם מים רבים

הם מים רבים שעוזבים את הטבע,

את הרקוד הנצחי עם ענני הגשמים

שמי הנזהר רוקדים מאז אותו יום שבו אלהים

הפריד בין מים למים.

מים שפורצים מבעד לסכר מפץ מבפנים

הם כבד לא המים שאלוהים הפריד

בין מים למים,

הם כבד לא המים שנולדו באתו היום,

הם כבד לא המים העליונים,

לא המים התחתונים,

הם עזבו את משפחת המים

ופרצו מבעד לסכר המפץ מבפנים.

חמר הנפץ הרשע מפרק את המבנה הנצחי

H2O

H

2

O

הם כבד לא

הם

כבד

לא

המים שבהם נוצרו החיים -
 זעירים, שברירים, חד-תאיים -
 מקיאים מקרבם את המים
 שפוצו מבעד לסכר המפצץ מבפנים.
 הם כבר לא יחזרו לעולם
 לזרם בעורקי הדניפרו הפצועים.
 הם לא יחזרו להתערבב עם גלי הים השחר.
 מים שהיו לרוצחים, אינם יכולים לחזור.

מים
 מים רבים
 מים רבים שפורצים
 מים רבים שפורצים מבעד לסכר
 מים רבים שפורצים מבעד לסכר מפצץ מבפנים

לא יתאדו
 לא יתאדו אל העננים
 לא יתאדו לעננים שברא אלהים.

הם יתאדו
 בגז חרדל עקרבי,
 הם יתאדו
 בציקלון המסמן באות B,
 הם יתאדו
 בקרינה מהבלוק הרביעי
 (שם, במעלה הנקרה,
 לא רחוק, לא מכבר).
 שני אטומי המימן ואחד של חמצן
 יצאו מהמים, כמו מפלצות בגדל בכל ויגון,
 יתגדלו ויתקדשו
 יתגדלו ויתקדשו
 יתגדלו ויתקדשו ויצעדו בסך,
 יצעדו בכיוון צפון-מזרח,
 בין אם תהיה שם עונה שחונה או עונה גשומה -
 נקמה,
 נקמה,
 נקמה.

תל אביב, 16 ביוני 2023

זורם

זורם! שוועסטערלעך, זורם!
 ברזל מתן, אַבקי־בטון זורם
 ברחובות ובירידינו,
 התמזן כמעט אינגו,
 הגרון חסום באבן,
 אף אחד לא נושם.

כל החי עומד בהלם
 מול מכת דומם.
 והחי עומד בהלם,
 הדומם זורם.

הו כן, מהים עד הירדן,
 מהים עד הירדן איש לא ישן.
 לא אדם, לא עץ, לא כלב,
 לא גמל טפש בנגב.
 אין מלטונין בארץ,
 אף אחד לא ישן.

הצומח לא צומח,
 הדומם הולם.
 הצומח לא קופא, אך
 גם לא מתחמם.

שומם! יבוא מדבר שומם.
 רצח

רצח

רצח

רצח

ומדבר שומם.

אבן, ניר ומספרים
 יחסמו את עין המים
 במקום בו יום ולילה
 אף אחד לא חולם.

אַרְץ, עִיר, בֵּן, בַּת, מִקְצוּעַ,
חֶלֶק וְשָׁלֵם -
בּוֹאוּ לְדוֹמֵם מְנוּעַ
דֶּלֶק מְדַמֵּם.

אוֹר - אֵין. רַק הַיָּם קוֹרֵן,
רַק הַיָּם נוֹצֵץ בְּשִׁמְשׁ וְקוֹרֵן,
יָם - אָבִי כָּל תָּא וְרַחֵם,
כָּל שְׂרָשָׁרַת מִתְאַרְכָּת,
יָם, אֵל תְּעוֹב אוֹתָנוּ:
אוֹנְדוּעַר שְׁטַעַטֵל בְּרַעַנְט.

יָם - אָבִי תְּנוּעָה וְנִצָּח,
יודֵעַ כָּל סְטוּדֵנְט.
אֵל תְּנַטֵּשׁ, כְּשֶׁלְּעֵינֶיךָ
אוֹנְדוּעַר שְׁטַעַטֵל בְּרַעַנְט!

תל אביב, 16 בדצמבר 2023

ערפל מכרזי עומר ולדמן

נקלענו לשנה של ערפל מכרזי
שלא פשוט לצאת ממנה, אבל אני מאמין בנו
מנכ"ל חברה בתחום החינוך, באספה

ערפל מכרזי מכסה את עיניך כשאת מביטה לעברי
ואומדת אותי ואומרת בלב שהגיע הזמן להבריח
מגברים כמוני: מתחכמים. חסרי מעוף. שאיש לא קורא
בשם הפרטי. ולראיה: את עומדת על במה ובינינו בעלך
ששמו כשמי. את אומרת קלישאות
על "שוק ההון הגופני". על משק מצוקות
של בני גילנו. וכל הגברים
באולם בטוחים שדברת עליהם. אבל אני,
לשיטתך לא-גבר, לא מרגיש שאמרת לי דברים

של אמת. ואנחנו צריכים לעבר לשאלות
בלי פסוי. לשאל אותך פעם אחת: מה נסגר?
(מלולית: מה נסגר בינינו?). ואת אותי: מה שלומך?
(מלולית, ביהודית: מה אתה עושה?).

ולא לחמק בנוחות של השיר המוזר, כמו עכשו.
ובלי חרזים. וכשתאמרי: אתה כבר כולא כל כאב
בדרך השיר, לומר לך: נקוד לא עושה את זה שיר.
ולומר לך: השיר הוא תמיד עליך.

אחרי הפורענות טל ניצן

•
לְרַגֵּעַ הַשַּׁחַר מִתְרוֹקֵן מִכָּל הַקּוֹלוֹת
כְּמִתְפַּנֶּה לְקִרְאָת הַפְּרָעוֹת
הַמִּתְמַהֵמֶה. בּוֹא תְּבוֹא.

•
בְּרַחוּב
אִשָּׁה מִתְּבוֹנֶנֶת בְּתִמּוּנָת
שְׁנֵי פְּעוּטוֹת שְׂאִינִים,
נִשְׁעָנֶת עַל עֵגְלַת תְּאוּמִים.

•
עוֹד בְּרַגֵּעַ לְדַתְכֶם הַבְּנוּ,
קִצְרָה יְדֵנוּ.
לֹא יִדְעֵנוּ עַד כִּמָּה.

•
צְדֻקְתֶּם,
שִׁקְרָנוּ, תְּמִיד הָיוּ
מִפְּלִצוֹת מִתַּחַת לַמָּטָה.

•
אֵת נִשְׁמָתִי, בְּסֹדֶר
אֲכַל תֵּן לִי עוֹד רִגֵּעַ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּחֻמְלָה
בְּטָרֶם תַּחְזִיר בִּי זְכְרוֹנִי
בִּינָתִי
בְּטָרֶם יְכַסֶּה הַגֵּל
תִּרְדַּ הַמְּשַׁקְלָת
יִשְׁחִיר הָאוֹר.

•
 מעל מטריה הפוכה וכסא פלסטיק
 קטע נוטה על צדו מפרפרת
 יריעת ברזנט
 טוענת יחד
 בנצח.

•
 הכירי תודה על היום הזה
 שמש חומלת הצהיבה גם כאן גם שם
 איש לא רעד, תלוש גג, מכניץ ורטב
 טור צפורים שרטט אלקסון בחלון
 (ולא ראית צפור נוקר גוית צפור על מדרכה)
 פרשת את מזרן היוגה
 חתכת ירקות, התחבקת
 חיכת אפלו, הצלחת
 אמנם ביד מכת חלשה, מבעד ערפל
 לכתב שלוש שורות, לא נהרגת
 לא הרגת.

•
 תכלת פרושה על שמים
 ובתוך התכלת חותר מסוק
 ובתוך המסוק נער פרקדן
 ובתוך הנער לבו נודם והולך
 ובתוך לבו הנודם אמו
 ובתוך אמו התינוק שהיה
 וכל החיים ארכים ויפים ושמחים
 פרושים לפניו.

•
 העצב הוא ילד קטן
 ועקש רכוב על גבך מה לו
 הזמן ירפא מה לו
 חמשת שלבי הוא רק
 ילד מסרב
 להבין שגדל וכבד יודע רק
 דבר אחד הוא מהדק

לפיתתו בצנארך

•

קומי סעי

•

מהמפסד רואד לריג'נטס סטריט
מריג'נטס סטריט לבונד סטריט
מבונד סטריט לניטסברידג'
מניטסברידג' לקנזינגסטון
אנחנו משתרכים
זוג נכרים, נדחים
אני וצערי
צערי
ואני.

•

כמו גפיו של נכה
מחוט השדרה
מנתקים עכשו הדברים
מפשרם.

•

למי אני דומה
חובקת ככה את עצמי
לגונן מפני מה
שכבר קרה

לגבירה המצרית
המגלפת על הסרקופג
לגבירה המצרית המתה
המגלפת על הסרקופג.

סתיו 2023, תל אביב, לונדון.

חצי נקמה ארי ליברמן

א

מה הוא חושב, שאני אסלח לו? אני לא אסלח לו. אני לא אהיה עוד פעם פראיירית שלו. שילך לאישה שלו המכוערת ההיא שבגללה הכול. עדי. מכוערת. מה כבר היה לנו כל השנים? מה כבר עשינו יחד? שלוש הפלות. שבע שנים ושלוש הפלות. אליי הוא רוצה לבוא עכשיו. למה? מה הוא יודע עליי עכשיו? כלום לא יודע. אם התחתנתי אם ילדים יש לי אם אני עוד גרה פה אם אני חיה בכלל אם טוב לי אם רע לי אם הכול. הוא לא יודע כלום. כי הוא לא התעניין. שתיים-עשרה שנה ופתאום משום מקום הוא כותב לי. כאילו סלחתי לו והכול בסדר. אבל אני טיפשה כזאת. אמרתי לו בוא. אני לבד. פנויה היום. שיבוא. הוא יבוא והוא יראה אותי. הוא יבוא והוא לא יאמין. הוא יבוא ויראה ולא יאמין מה הוא עשה לעצמו שהוא עזב. ניתק את הקשר. לא הכין אותי. לא התריע. עזב. ורק אחר כך הבנתי למה. הייתה מישהי. אחת עדי. סתם שמנה. מכוערת. איך שנפגעת. כולם יודעים, איך התמוטט עליי העולם פתאום. בניין שלם נפל עליי. ועד שהשתקמתי. והוא כאילו כלום, אישה חדשה חיים חדשים, וילדים. רוצח. שנים פגועה הייתי, שנים לא מתפקדת. למה אמרתי לו תבוא? עדיף לשכוח. מה לי ולו?

ב

הוא היה פה. הוא הלך. סלחתי לו. ואיך לא אסלח לו? מסכן כזה אלוהים ישמור. זה לא אשמתו. ככה אמרתי לו כששמעתי. אתה גיבור אמרתי לו. אל תחשוב על זה אמרתי לו. אלוהים אני בוכה עכשיו. אני טיפשה כזאת. לא היית צריכה. הוא לא גיבור. לא כל מי שנכנס לשם גיבור. לא הייתי צריכה להגיד. מסכן ולא גיבור. אבל מה אומרים לכן אדם כזה? למה הוא בא אליי לספר לי את כל זה לא הבנתי. גם עכשיו אני לא הכי מבינה. ועשינו מה שעשינו. לא היינו צריכים. לא הייתי צריכה. טיפשה אני, למה נתתי לו? כי הוא מסכן. מה פתאום שנעשה את זה ישר אחרי שהוא מספר לי כזה דבר? הכול אשמתי. אני התחלתי. לא הייתי צריכה. רק רציתי לעזור. טיפשה. בגלל זה הוא הלך. הוא לא יחזור. שלא יחזור. שונאת אותו. שיחזור לעדי שלו המכוערת. מה הוא בא אליי?

הרגתי ילדה. ככה הוא אמר לפני שהבנתי על מה הוא מדבר. עוד לא הספיק לשתות את הקפה שעשיתי לו. קפה כמו שהוא אוהב, עם שתי כפות דבש. משוגע. מי שותה קפה עם דבש ועוד שתי כפות גדושות? רק הוא. בקושי נכנס הביתה ופלט לי את המשפט הזה. ילדה הרג? מה אני אמורה להבין פה? מה זאת אומרת הרגת ילדה אמרתי לו. בדיר אל-בלח הוא אומר לי. מה זה דיר אל-בלח? שמה ברצועה הוא אמר. כשנכנסו לשם, הגדוד שלו. הוא סיפר ולא הבנתי. איפה מתי כמה למה. היה שם קרב הוא אמר. והוא ירה וירה. ואחר כך הוא נכנס לבניין אחד. הכול שם התמוטט. ובתוך ההריסות מצא את הילדה. נפל עליה קיר. ככה הוא סיפר מהר מהר הכול. עד עכשיו לא סיפר לאף אחד. רק שתק כל הזמן הזה עד שיצא. עד שחזר. ישר בא אליי לספר לי. למה לי? למה לא לאישה שלו? לא שאלתי. למה שאני אשאל.

ואיך אתה יודע שזה אתה שהרגת אותה ולא מישהו אחר? ככה שאלתי אותו. נפל עליה קיר אמרת. ככה אמרתי לו. מה זה קשור אליך? אתה רק ירית. פגז יריתי הוא אמר. ונפל הקיר. זה הקיר. אני יריתי אני פגעתי אני הרגתי. הקיר נפל עליה. לא אשמתך אמרתי לו. ירו עליך מחבלים, מה תעשה? לא בפגז הוא אמר. לא הייתי צריך. מטאדור, את יודעת מה זה אומר? מטאדור זה רוצח. לא הבנתי מה הוא מדבר. אתה עשית מה שאמרו לך אמרתי לו. פקודה אמרתי לו. לא פקודה אמר לי. לא קיבלתי פקודה. על דעת עצמי יריתי במטאדור. פקודות קיבלת אמרתי לו. שאם יורים עליך תפגיז. כן או לא? והוא כן קיבל פקודה כזאת. כללית. שאם יורים שיפגיז. אז מה יש לך אמרתי לו. קיבלת פקודה. ירו עליך. ומה הוא אומר לי: את לא ראית את הילדה.

ילדה דומה לך שתי טיפות מים. ככה הוא אמר. מה פתאום דומה לי אמרתי לו. אני ילדה? דומה לילדה שבתמונה הוא אומר לי. איזו תמונה? התמונה שלך הוא אמר, התמונה שלך כשהיית קטנה. אותו שיער שחור קצר ואותה שמלה צהובה שלבשת.

כל הילדים דומים אמרתי לו, מה זה משנה? לא נכון הוא אומר לי, לא כולם דומים והיא הייתה דומה לך שתי טיפות מים. ואפילו נקודת חן קטנה בצד של המצח כמו שלך יש. בול אותו דבר. ונזכרתי בך. שם כשראית.

ו

ויותר כלום. ישב שם ושתק כמו דג. לא בכה, רק שתק שם. אבל זלגו לו דמעות מהעיניים. ומה אני אעשה? החזקתי לו את היד שלא יתפורר לי. מה אומרים לבן אדם כזה? מגיע לו, אחרי כל מה שהוא עשה לי. מגיע לו דבר כזה. כמעט ואמרתי לו ככה. מגיע לך. מה אתה בא אליי. לך לעדי שלך לאישה שלך לילדים שלך שיש לך ולי אין. ככה הייתי צריכה להגיד אבל אני טיפשה וכמו טיפשה התחלתי גם אני לבכות איתו. וככה היינו שנינו איזה שעה בוכים כמו זוג מפגרים. ואני הכי מפגרת למה עשיתי לו את זה? לא בכוונה. קרה מעצמו. איכשהו היד זחלה לשם. מעצמה נמשכה לשם. לא אני. היא לבד. כמו לטאה זחלה עליו עד שהגיעה. הכול היא לבד עשתה. הגיעה לשם. נגעה שם. לחצה. נכנסה פנימה. והוא כל הזמן בוכה על הילדה ההיא שדומה לילדה שאני בתמונה, מה שהוא עשה לנו. וגם אני בוכה והיד עושה מעצמה מה שהיא עושה. מזדחלת פנימה ותופסת אותו. מחזיקה אותו. הוא מתקשה. אוחזת חזק. עושה לו. היד מעצמה עושה. ושנינו בוכים עדיין.

ז

וככה. כי זה מה שהוא רצה אז נתתי לו. כי כשמתחילים אי אפשר להפסיק, כל אחד יודע. אני לא אגיד כלום. לא מספרת דברים כאלה. פרטי שלי. אבל הוא רצה אז נתתי לו. ואם יקרה משהו? אם זה יתפוס הפעם ועד הסוף? לא כמו כל הפעמים שכמעט. תמיד רק כמעט. הפעם כן. וזה הכי נכון בעצם. למה לא? אם הוא הרג אז הוא יעשה חדשה. כפרה תהיה לו. לא מגיע לו. אני שונאת אותו. אבל אם זה יקרה סימן שאלוהים רצה. ואני לא אגיד לא לאלוהים. אני כבר מרגישה אותה. מרגישה, כן. בתוכי מרגישה אותה. ואם זה בן? לא משנה בן או בת. אבל תהיה בת. גם את זה אני מרגישה. זוהר אני אקרא לה. שם יפה. אני שונאת אותו. בוגד רוצח. אבל אותה אני אוהב כל החיים. תהיה רק שלי. אמא היא תקרא לי. אמא. ואני לא אזכיר לה. לא אספר לה על הילדה ההיא שהוא הרג. גם עליו היא לא תשמע. רק אני והיא. אמא ורק אמא כי ככה אלוהים רצה וזה מה שיקרה. ורק אולי כשהיא תגדל נעבור יום אחד בעיר שלו ברחוב שלו. ככה במקרה. ואני אראה

אותו פתאום בסוף הרחוב. ואני לא אגיד לה זה אבא שלך. אני לא אגיד כלום. שיתקרב אם הוא רוצה. אני לא אברח. לא נברח לו. אני והבת שלי. שלי ולא שלו. הוא יתקרב. הוא יראה אותנו. הוא רק יראה את הילדה והוא יתפלץ. יתעלף על המקום. כי היא דומה לי שתי טיפות מים כשהייתי ילדה. וגם לילדה ההיא. זאת שהוא הרג. ואני לא אספר לו כלום. שיחזור לעדי שלו המכוערת. שיחזור לילדים שלו שהוא עשה איתה. למה הוא כל השנים האלה לא יתקשר אפילו, לא שאל, לא התעניין? אם לא אכפת לו אז לא מגיע לו לדעת. שהנה היא קמה לתחייה. שיש לו בת. מקסימום אני אגיד לה תכירי זוהר, זה ארו, היה חבר של אמא לפני המון שנים ואנחנו כבר לא בקשר.

סיפורונים עמיר שינקמן

הבן של השכנים

"אפשר לקבל את המפתח לבית שלנו?"

"לבית של מי?" שאלתי את הבחור שעמד מולי בדלת בשבע וחצי בבוקר.

"לבית ממול," הוא הצביע על הבית ממול.

"מי אתה?"

"אני הבן של השכנים."

"לשכנים ממול יש רק בנות," אמרתי.

"אני הבן האובד," הוא הסביר, "חזרתי אחרי שנים שהם לא ראו אותי."

הסתכלתי עליו. הוא היה שחרחר כזה, עם מבטא כזה, והשכנים שלנו הם בהירים כאלה, בלי מבטא כזה, אבל לך תדע, אמרתי לעצמי, אולי השכנים בעניין של גיוון, כמו בהוליווד, ששחקנית שחורה משחקת את שלגיה, ואת בת הים הקטנה משחק בן ים גדול.

אז ניגשתי למגירה במטבח איפה שהמפתחות של השכנים ונתתי לו את המפתח. הוא היה עם מחזיק מפתחות של פרארי למרות שלשכנים יש מזדה 2, וזו הייתה עוד הוכחה ששום דבר הוא לא כמו שהוא נראה. "אפשר לבקש עוד משהו?" הוא שאל ולא חיכה לתשובה, "אל תגלה לאף אחד שחזרתי. זאת הפתעה."

"בטח," אמרתי.

אחרי הצהריים, השכנה ממול דפקה בדלת. "פרצו לנו הביתה," היא אמרה בדמעות.

הלב שלי צנח לתחתונים.

"הכול לקחו לנו, הכול! שום דבר לא השאירו!" עכשיו היא כבר ממש בכתה. "ראית אולי משהו יוצא דופן? מישהו חשוד מסתובב פה?"

"לא, שום דבר," אמרתי. רק זה חסר לי, שיאשימו אותי בסיוע לפורץ. וחוץ מזה, הפתעה זאת הפתעה.

היא מחתה את הדמעות והתחילה ללכת, ואז עצרה לפתע, הסתובבה ואמרה לי: "ואתה יודע מה הכי נורא? שבדיוק היום הבן האובד שלנו חזר הביתה אבל הוא ישן בחדר של הבנות ולא שמע כלום."

האיש על הגדר

על גדר האבן של הבניין שליידנו תמיד מניחים דברים ישנים שכבר לא צריכים: כרכים של האנציקלופדיה העברית, מסחטת מיצים עתיקה, טרנזיסטור וכאלה דברים. אתמול בבוקר, כשעברתי שם בטיול עם הכלב, ראיתי איש מבוגר יושב על הגדר. הוא היה בן שבעים בערך, אולי חמישים ושתיים – אני לא טוב בזיהוי גילים.

"גם אותך כבר לא צריכים?" שאלתי אותו.

"לקחה אחד חדש," הוא ענה לי בהשלמה, לא נראה כועס בכלל. כאילו הוא וטרנזיסטור זה אותו דבר.

עמדתי רגע לידו. שקלתי אם לקחת אותו אלינו הביתה כמו שעשיתי עם מסחטת המיצים, אבל פחדתי שהיא לא תאהב את זה, ואז גם אני אמצא את עצמי יושב על הגדר.

"זה בסדר," הוא כאילו קרא את מחשבותי, "עוד מעט יעבור פה בטח האוטו של ההוא שאוסף בעלים יד שנייה וייקח אותי." ובאמת, כשעברתי שם בצהריים, הוא כבר לא היה שם.

MRI ספרותי של גלי המוח

על "הילד של לגיון הזרים", מאת לאה איני

טלילה קוש

על כריכת הספר "הילד של לגיון הזרים" צילום של ילד כבן שמונה, עומד על גדה של נהר, אולי הירקון, גופו רכון מעט לפנים, ידיו נשענות על ירכיו, ברכיו כפופות קלות, והוא מתבונן במשהו שמתרחש במים, ממש לרגליו. יש דבר מה מכמיר לב בעמידה המהוססת הזאת של הילד, שגופו נע בו זמנית קדימה ואחורה, כנרתע ממה שמתרחש למול עיניו, אך הוא אינו יכול להתיק את המבט. פרופיל פניו של הילד שבתמונה, מוצל ורק חלקת הלחי שלו, וצידי הצוואר מוארים. למרות הצל על פניו, נדמה לי שאני מבחינה בכאב, בחשש. אחרי שסיימתי לקרוא את הספר, זה היה ברור. הילד הצעיר שבתמונה, עירד, מביט לתוך המים בכאב. אולי אביו כפה עליו לעמוד כך, לטובת הצילום, מצווה עליו "לא לזוז!". כמו שהריץ אותו ברחובות תל אביב, מצווה עליו להימלט מ"האויב" שמבקש את רעתם.

במבוא הקצר לספר כותבת לאה איני, שבכתיבתו היא ממלאת את בקשה של בעלה, עירד, שנפטר ממחלת סרטן. "אני רוצה שתכתבי עליי!" הוא תבע ממנה, "אני רוצה להיות ספר שלך!" בסופו של המבוא היא כותבת: "כתבתי על הילד שלא הכרתי ונשא את שמך." עירד, שהכירה כאדם בוגר, עשה כברת דרך ענקית מילדותו האסונית. בדומה לדרך שעשתה לאה איני מילדותה במשפחה קשת יום. שניהם, לאה איני ועירד רשף, גידלו את עצמם, הגיעו למשאבי הנפש שלהם, ליכולות שלהם ומשכו את עצמם בציצת ראשם הלאה. ונפגשו!

כשהתחלתי לקרוא את הספר, נשמתי עמוק. הרגשתי פשוט שמחה לחזור ולקרוא את לאה איני. כמה התגעגעתי לכתיבה שלה! אף אחד לא כותב כאן כמוה, בפראות, בריסון, בעין חדה ובוחנת, בדמיון ללא רסן, בדילוגים בין משלבי השפה ונקודות מבט, בהומור חכם, בטראגיות, בביקורתיות נוקבת, "שלא עושה חשבון", גם לא לקוראת. אין שום הקלות לקוראת. בכתיבתה. שום חנופה או ניסיון למצוא חן.

הספר שמקפל את הסיפור הטראגי והטראומטי של משפחת רשף, איבון, חנוך ועירד, נפתח בפרק "התיירת", אוגוסט 1962. "עין חיצונית ובלתי מעורבת של תיירת מאמריקה מתבוננת בזוג הצעיר ובבנם הקטן בחנות התכשיטים בלובי המלון שבו היא נופשת בתל-אביב. היא ממש מתמוגגת: "הזוג הזה, כמה נחת הוא הסב לה, בידור עצום!" גם אני הקוראת, נהנית. אני משייטת עם מחשבותיה של התיירת, שמשוטטות בין הדרמה בחנות (בין הבעל ואשתו) לבין ילדם הקטן שמשחק בלובי המלון, מפליגות לחוף הים, טסות לבית באמריקה. אני שומעת את שיחותיה עם עדנה, חברתה לחופשה בארץ. היא (ואיני) מבלבלות אותי, אני מאבדת ידיים

ורגליים בסיפור, ואני יותר משמחה על זה. אני שמחה על הפגישה עם הכתיבה של לאה איני, שכבר בפרק הראשון, היא גם מתובלת בהומור המתוחכם שלה. אחר כך, בפרקים הבאים, השמיים נופלים לי על הראש. אין ולו חיוך אחד לרפואה. הסיפור לופת ואינו מרפה.

ברומן הגדול שלה, "ורד הלבנון", לימדה אותנו איני על "אוטוביוגרפיה ספרותית", סוגה שלא כל כך הכרנו עד אז. לאה-ורד העבירה אותנו כמו בסרט עם פלשבקים על ילדות הגיבורה, לקרוא-לצפות בהתנדבות שלה בבית החולים, בשיחות עם יונתן, החייל שנפצע בניסיון התאבדותו שלא צלח.

"הילד של לגיון הזרים", לאה איני שוב כותבת סיפור (מה)חיים, אבל אחרת, תוך שהיא חוצה קווים של זמן ומקום. העלילה נבנית לאורך הפרקים, שכמו הפרק הראשון, כל אחד מהם נושא מספר סידורי (1-20) וכותרת המציינת דמות ותאריך, חודש ושנה. אך הסדר, שעליו לכאורה עשויה לרמז הכותרת, מופר ללא הרף. הסיפור אינו מתקדם ליניארית וכרונולוגית, זולת פרקי הילד עירד, הגדל בדילוגי-גיל רציפים לאורך הרומן. יתר פרקי הספר אינם מאורגנים על ציר הזמן ואינם כפופים לקו מארגן כל שהוא. גם הדמויות, שנקודת המבט של כל אחת מהן מאירה חלק מהעלילה, אינן מופיעות בסדר מסוים/קבוע. "האב", "האם", כמו גם בני משפחה אחרים כ"סבא מוריס", "סבתא אידה" ו"הדוד אנרי", מופיעות ונעלמות, ואז חוזרות ומופיעות, בזמנים שונים. חיבור חלקי הפאזל של הסיפור כולל גם דמויות חיצוניות למשפחה, "זרים", כמו "התיירת" שבתחילת הספר, "הצייר", "האחות" ו"הפועל" בהמשכו. ארגון כמעט תזזיתי זה של הסיפור, מעצים את ההיעדר של סדר "הגיוני" ובכך את הממד הטראומטי והכאוטי שלו.

כסיפור מבותר וקטוע של טראומה, הוא מתברר לקוראת בהבזקים, וחלקים גדולים שלו אינם ברורים. הייתה שריפה, המפעל המשפחתי עלה בלהבות, הביטוח לא חודש והמשפחה, שעד אז הייתה משפחה אמידה, איבדה באחת את שיווי המשקל שלה, נפלה, התפרקה והתמוטטה. הסיפור מחורר, רצוף פערים. כיצד פרצה השריפה? האם המפעל הוצת במזיד? מדוע לא פעלה מערכת הכיבוי האוטומטית? מדוע לא חודש הביטוח? כיצד נעלמו מהעין כמה דמויות מפתח שעשויות היו לזרוק אור על מה שקרה? מדוע המשטרה לא פעלה בנחישות? בתוכנו ובמבנהו, "הילד של לגיון הזרים" הוא סיפור של טראומה. של אסון. זהו סיפור הבעירה שכילתה את חיי המשפחה הצעירה, שאך זה החלה את חייה. ההתפרקות. איבוד השפיות. הפראנויה. חוסר האונים. בתווך - הילד שנולד עם השריפה, שנולד להלם מהאסון, להורים שכל אחד מהם, בדרכו, איבד את הקרקע שמתחת לרגליו. ילד שנולד לתוך חיים בוערים ותזזיתיים, למציאות שאין אפשרות אמיתית להתמצא בה, ואף על פי כן הוא מנסה. הוא שורד

חלקו האחרון של הספר, "ספיח", חורג מארגון הפרקים הקודמים. כותרת המשנה שלו, "הנער, אוקטובר-דצמבר 1973", וכמה קצוות מתחברים בו. כמו ורד

ב"ורד הלבנון", גם עירד, כבן שש־עשרה בפרק זה, התנדב בבית חולים בתקופת מלחמה. הוא עוזר לרופא הסטוז'ר בחדר מיון בבית חולים, שאליו מגיעים חיילים פצועים קשה מהחזית, רובם חרוכים, פצועים בכוויות קשות. שוב מגיעה אליו האש. "ריח חריכה רבץ במיון. נתחי הפחם שהתנדנדו על אלונקות, הובהלו פנימה בזה אחר זה, גונחים ומייללים..."

המפגש עם פצועי האש בבית החולים, חולל בו דבר מה בלתי צפוי, ש"נחת עליו משומקום, ועוד בשיעור צרפתי, מכל השיעורים!", שורות בעברית נכתבו מעצמן. "השורות הקטועות, הספורות, שנכתבו תחת עטו כאילו נרדפו, נמלטו זו מזו... זה לא קרה לו קודם, אף פעם לא קרה." זוועות השריפה במלחמה, שהנער עירד רואה בבית החולים, גושי הפחם שלא נותר אלא לקטוע את איבריהם, הבעירו בו את זיכרון הילדות שלו, את "צעדת ילדותו", שלא הצליחה להדביק את המנוסה של אביו ברחובות העיר מהאויבים המדומים שראה בכל פינת רחוב, בכל אוטובוס. הוא מבין, ואולי בכך מתחיל עבורו השינוי (תהליך של ריפוי? תיקון?), שהוא לא היה אלא "סירת הצלה קטנה, הנגרת שלא מרצונה אחר ספינה גדולה...". הוא כותב. וכמה יפה ונוגע ללב (שלי), שכמו אצל לאה-ורד, גם עבור עירד הנער, הכתיבה היא עוגן, אפשרות לגאולה.

כתיבתה של איני ב"הילד של לגיון הזרים" מתפרצת אל שיאים נוספים. בפראותה המרוסנת, בדילוגים קדימה ואחורה על ציר הזמן, במעברים ממקום למקום, בדמויות שמופיעות ונעלמות וחוזרות שוב, היא מצליחה לכתוב את האסון ואת גלי ההדף שלו, שטלטלו וסחפו את המשפחה הגרעינית, ואת ה"זרים" שהיו בקרבתה. היא חודרת לראש הדמויות וכותבת MRI ספרותי של גלי המוח. המוח הקודח של האב שדעתו נטרפת מזעם ומחוסר האונים, מההשפלה ואוזלת היד. המוח הנואש של האם שמנסה להישאר בשוליים של שפיות. המוח הילדי של עירד, שמנסה להסדיר ולפענח את המציאות הכאוטית שלתוכה נולד, ואחר כך, בנערותו, מתקומם ומתנגד לה כדי להירפא.

לאה איני הייתה חייבת לכתוב את הספר על עירד, ולא רק מכיוון שהבטיחה לו שתעשה כן. האהבה שלהם מבעבעת בכל משפט, בכל סימן קריאה. הספר נכתב מאהבה, בדם ליבה של הכותבת, והסיפור חודר גם למחזור הדם וללב של הקוראת, ולא נתן מנוח. אפשר לומר שהכתיבה של לאה איני חותכת בגוף, תובעת מהקוראת להיות עדה/שותפה לאסון כמי שהולכת לאיבוד בתוכו כמו בני המשפחה, נסחפת במערבולת. כמו כל יצירת אמנות טובה, "הילד של לגיון הזרים" מציף את הקוראת ברגשות, הוא מבלבל, מטלטל, עוצר לרגע את הנשימה.

שירים אורי פרץ

משהו קרה

משהו קרה ליונתן
רע סבב סביב לבו

לבו נשבר כחומת יריחו
אני יודעת שמשהו קרה

יונתן עזר לילד שחר
לחצות את הכביש הסואן

יונתן דבר עם אמו
ספר לה הא ודא

ספר לה שקצו ונמחצו
ספר מה ראה

היא הנהנה ואחר נאנקה
ובסוף התפחה

משהו סבב סביב לבו
איזה רע ארע

משהו כבד ושחר
ותחושת בדידות הציפתהו

אמו הנהנה
הניחה יד על כתף בנה

יונתן מה ראה
מה ראה

המתת החסד

רוּתִי יִלְדֶה בּוֹדְדָה
עֲכָשׁוּ הִיא שׁוֹכֶכֶת לְבֵד עַל מִטָּה

קָרָה בְּאַרְץ זָרָה
רוּתִי מַחְכָּה לְמוֹתָהּ

מַחוּץ לְחֶדֶר עוֹמֵד רוֹפֵא
מַחוּץ לְחֶדֶר עוֹמֵד יַעֲקֹב

אֲנִי אוֹמֶרֶת לְרוּתִי
תִּשְׁמְרֵי עָלַי

אֲנִי אוֹמֶרֶת לְרוּתִי
תַעֲשֵׂי לִי סִימָן

רוּתִי אוֹמֶרֶת שְׁכַל הַחַיִּים הִיא הַיְתָה
יִלְדֶה בּוֹדְדָה, אֲבוּדָה

יַעֲקֹב נִכְנָס לְהַפְרֵד בְּדַמָּה
רַעַל מִתְעַבָּה בְּדַמָּה

הִיא כָּבֵר לֹא עוֹנָה
אֶהְבְּנוּ אַחַת אֶת הַשְּׁנִיָּה

עֲכָשׁוּ אֲנִי בּוֹדְדָה
רוּתִי לֹא עוֹשֶׂה לִי סִימָן.
יַעֲקֹב בּוֹכָה

על מות

חנה שולחת יונה למרחק
היונה לא עולה מעל פני הדשא

חנה מתפללת חזק. אלהים בוכה
עם חנה כשהילדים שלה מתים

הילדים של חנה הופכים ליונים
הם מתחת לאדמה, מתחת לדשא

הירק של חנה, בבת עינה של חנה
השתיקה של חנה. גבונה חנה ושותקת

אלהים נמצא מתחת לשפתים שלה
איפה שהוקנה מתחילה לפשות

איפה שחנה מנחת אלהים מנח.
הוא בוכה כשהיא צוחקת

מצטער על מה שעשה
על מה שקרה לחנה

החתולים שיושבים עליה עכשו
והיא מלטפת אותם

מתפללת בקטקט
שולחת יונה

היונה חוזרת
מתישבת על כתפה ואומרת

מזמור לך חנה, מזמור לך
וחנה צוחקת

עוד שעה אחת / שירים* לאה שפיגלר

נשים. מלחמה

בעד החלון נשקפה ותיכב אם סיסרא.
בעד החלון נשקפה ותיכב אם,
סיסרא.

הו, sis!
מלחמת גבר בגבר
תכסיי אשה
ואם.
אם כל רע.

ורטיגו

איך מטפלים בורטיגו הזה?

הפצינט טוען שהעולם מסתחרר מסביב,
והאדמה רועדת תחת הרגלים.
אין בטחון לדרך על האדמה הזאת,
ואין שמחה,
ולש רק סדק.
הוא מחפש צדק,
מביט בסדק -
ונכלם.

איך מטפלים בורטיגו הזה?

הרופא טוען שהקריסטלים
זזו ממקומם,
שצריך פיזיותרפיה מיוחדת
כדי להחזיר את

* שני השירים האחרונים מתכתבים עם שירי "מחזור ראשון", הוצאת "פרדס", 2018

המשקולות העדינות שזזו ממקומן
לאזון.

הוא אומר,
שמה שהתערער בנרטיגו הזה
נמצא עמק בתעלות השמע
ושלא צריך לחפש תרופה בחוץ,
ושמא, אומר הדוקטור, כל מה שנחוץ הוא
פשוט לפקח אונים ולהזיז את כל הראש,
שזו, לפי חנות דעתו המקצועית,
פיזיותרפיה לא נעימה,
לפעמים עד כדי בחילה,
שיכולה לטפל בשרש הכאב
ולרפא.

עוד שעה אחת

עוד שעה אחת
החזיקי מעמד.
עוד שעה אחת יבואו,
בטוח.

המצב קשוח.

אבל את חזקה.
נשמי עמק, בת,
נשמי בשקט
בת? את שומעת?

את נקרעת? בת?
נשארת לבד?
לא נותר אף אחד?
עצמי עינים, כאלו נהרגת.
בת? את שומעת, בת?
בטוח יבוא מישהו,
ישחרר.
את נושמת?

את עוד נושמת?
 כל הדרךים הסומות?
 את שומעת צעקות?
 באיזו שפה, בת?
 עני לי,
 באיזו שפה נפגעת?

אבא, כל הדרךים הסומות,
 אבא, אין פתח מלוט,
 אבא, הכל פתוח
 אין מגן

אבא, אני אוהבת

אני אוהב גם כן

מה

הגוף מת. והנשמה מה?
 מנהרות נחפרות
 מתחת לאדמה.

מה נחפר מתחת לנשמה?
 שם מה?
 שממה?

שממית מתחממת על אבן חמה
 שהצתה באש בצעקות נקמה
 ואורבת
 שמא תתפס קרבן - - -

יש לה זמן.
 לא כמו שאומרים: "כל הזמן שבעולם"
 להפך -
 הרף העין הוא כל הזמן בעולמה -
 מרחק נשימה,

מדד של פְּעִימָה,
וְמָה הַמְרָק בֵּין הַלֵּב לְנִשְׁמָה?
וּמִי, וּמִי יִשְׁמַע?

מִנּוֹת מְעוֹת אֶת הַגּוֹף
וְמָה הוּא עוֹשֶׂה לְנִשְׁמָה?
וְהִרְמָה?

אֵין פֶּתַח לְאֹרֹר,
חֲנוּקָה מְעֻשָּׁן וְחֲרוּפָה
וְעֻקְתָּה מִתְמַזְגָּת בְּחֻרְפַּת הָאָדָמָה.

שירים על הקו יערה בן־דוד

דיבור

בוֹדֵד וּבְדוּדָה עַל הַקּוֹ, קֶצֶה
אֶל קֶצֶה. מְטַטֶּלֶת נִדְנָדָה
מְשִׁיחַ לְשִׁיחַ
כְּמוֹ חֵלוֹם רוֹעֵשׂ בְּהַקִּיץ מְבַרֵּיחַ מְלִים
בְּהַפּוּגוֹת שֶׁל גְּעִגּוּעַ
בְּקֶר טוֹב לָךְ, יְדִידִי. כָּאֵן עֲרֵבִית.

עַל הַקּוֹ מְמַרְחֵק נְבִיא לְחִמְנֵי לְהַחֵם
וְנִגְהַ שֶׁל רְגַע מְצִיף
נִבְהַל לְמַגַּע קוֹל עַל הַקּוֹ
כְּמוֹ צְעִיף נִשְׁמַט מְצוֹאֵר
וְנִתְפָּס בְּדִלֶת הָאֲחֹרֵית שֶׁל אוֹטוֹבוּס נוֹסֵעַ

עֲרֵב טוֹב לָךְ, כָּאֵן שְׁחֵרִית.
מַה שְׁלוֹמֶךָ?

שיחת היום

בבקר הוא מושך מלים מן הדממה
דלי מבאר במשיכת יתר
מחשבון זמן אחר חובט,
שב על עקבותיו
להדביק עקבות

מהקצה האחר של הקו אני רואה
עץ הפוך,
עיני חיה בסוגר
איש אוזל מהבהב נרעד
ועדין על הקו
מושך כתף למרגלות החיים.

הידידות שלנו, אמר ונאלם.
קונכיה ומלואה

בלוז

כן, אני שומעת -
השעה שלי תמיד אחרת
ואתה מנסה לכונן לערבית מאוננת
קול האורלוגין זהב עמק אפל.
שם ביתך
בלוז לירח נטרף בענן

והשעה הטובה תהיה
מאלפת למחצה

שפמה של פרידה קאלו

אמיר שילון

העמידי פנים שהאדמה שקטה כפי שהיא נראית מרחוק,
שכל מה שבינינו אינו אלא שעשוע כואב שחרג מגבוליו.

~

סלקי את דברי הנערמים כאבק,
נשמי עמק. זכרי כמה אני אוהב אותך ואיך הפך הענין למפת חשמל מזככת,
מכה שכמעט והייתה לשרפה אדירה במחסן ריק.

(“שפמה של פרידה קאלו”, אשרף פיאה. תרגום: עמרי לבנת)

באופן המטשטש, מעל הגבעות החומות, העירומות, הרוח מרימה גרגרי חול באויר ומעיפה אותם כלהק הרחק משם. הגרגירים מסתחררים, רודפים זה אחר זה בתחרות בלתי אפשרית, ונעלמים מאחורי השמש השוקעת, או אולי לפניו, נמוגים באורה המסנוור והעז, כתום שנעלם גם הוא מאחורי התרוממות אדמה נוספת. עוד רגע שניהם ירגישו את הרוח גם כאן, טופחת על פניהם, דרומית וחמה, וכמה מן הגרגירים יפרצו את חומות הריסים, יידבקו אל קרנית העין, ישרטו ויצרבו. דמעות ייווצרו וישטפו את העין בניסיון לנקות אותה מהפולשים הקטנים, יסתירו סערת רגשות שקמה והתרגשה עליו הרבה לפני שעמד על הגבעה הזאת, הרבה לפני שהחליטו להגיע לשם בצהרי היום.

הוא ניסה לדבר איתה כבר לפני חודש, אבל השתפן, ומאז היו עוד הזדמנויות, ובכל פעם שניסה להוציא את המילים מפיו הן מיאנו לצאת. הוא דמיין עשרות פעמים איך ומה יגיד לה, שינן כל מילה ומילה, אבל גם אם היה עושה חזרות במשך עשור שלם, המילים לא היו יוצאות מפיו. גם עכשיו הן עומדות לו בגרון כמו קציצה שבלע בלי ללעוס, חוסמות את האוויר שמבקש למצוא את דרכו החוצה. הוא מחרחר ונחנק, דוחף אוויר במעלה אפן, מלווה בבועות נולת שמבצבצות מנחיריו כמו אז כשהיה ילד וניגב את אפו בגב הזרוע. כעת הוא מוציא מהכיס ממחטת נייר ומועך את הבועות לתוכה, מושך וחוזר על הפעולה. הוא לא יכול לחכות יותר, זה הופך קשה יותר ויותר, מדיר שינה מעיניו בלילות ולא נותן מנוח לראשו בימים. לכן גם הציע שיבואו לכאן, אל הצוק המשקיף אל הים. זהו קצה העיר, קצה העולם. הקצה שלהם.

הוא נזכר בביקור ההוא בכותל, כמה חודשים לפני שנפגשו. הוא בכלל לא מאמין באלוהים, איך יאמין במשהו אמורפי שאין לו צורה ואין לו קול? אם רק היה מקבל הוכחה, משהו אחד היה מספיק, היה משנה את דעתו. אבל זו הייתה תקופת שפל בחייו, אולי השפל הגדול מכולם, והוא חשב שלא יזיק לנסוע בעליות של ירושלים ולתחוב בין כמה סלעים עתיקים פתק עם כמה בקשות. ככל הנראה זה

גם לא יעזור, אבל לבטח לא יזיק. הוא החליט לרשום בפתק רק דברים בסיסיים, לא להגזים. זוגיות, כזאת מיטיבה, ועבודה שלא יסבול בה ורק יחכה עד שיפטרו אותו. ברגע האחרון הוסיף סעיף נוסף של כסף, משל היה אלוהים דג זהב, ולמה שינצל רק שתי משאלות מתוך שלוש שניתנו לו? כשתחב את הפתק זמזם בקול חלש "מי שמאמין לא מפחד" כמו אחרון החוזרים בתשובה.

וכעת הוא מפחד, כל כך מפחד, להגיד לה שזהו, זה נגמר. למעשה, זה נגמר מזמן. זה לא מה שביניהם, זה מה שלא ביניהם. מה שלא יוכל להתממש. כן, יש פה חברות גדולה, ושותפות, והכול מתנהל על מי מגוחות: ניהול החשבונות, סידור הבית, הקניות, אבל זה הכול, אין יותר מזה. לא הרבה בכל מקרה. זו לא האש שרצה שתבער ביניהם, בהם.

היא מסיבה את מבטה מהים ומתקרבת אליו, נכנסת אל תוך החיבוק שלו. הם עומדים שם דקות ארוכות, רועדים. היא רועדת מקור והוא רועד מפחד. "מי שמאמין לא מפחד", הוא משנן את המנטרה הפנימית, מחכה לאות מאלוהים. שיכה בו עכשיו, יכה בברק, העיקר שיביא לסוף של כל זה, יותיר מהם ערימת פחם מעלת עשן, עדות לאהבה שמסרבת להיעלם, להיכבות באופן סופי. כל מה שניסה רק ליבה את האש שבתוכו - כזאת שלא תאמה את הטמפרטורות שלה - והיא בערה בו ושרפה כל חלקה טובה כמו גם רעה, לא הבחינה ביניהן. מזמן הבין, הם כמו שני מגנטים. כשמקרבים ביניהם יש התנגדות, וכשהם מתרחקים, הם רק נמשכים בחזרה האחת לשני. זו לא אשמתם, אלה חוקי הטבע. נדמה לו שליכה הפסיק לפעום. הוא מניח יד על חזה, מעט מעל הלב, מנסה לבדוק. היא מחייכת וזה מספיק להבין שיש בה דופק.

"נלך?" היא שואלת, "אני רעבה וקר לי."

הוא לא עונה, רק מביט בשמיים הכתומים-אדומים. דומה שהשקיעות התארכו והחושך מתעכב להגיע. עוד מעט יגיע הסתיו והעננים ייתעבו מן המערב וימלאו את השמיים. אז גם יגיעו השקיעות היפות. היא תתאושש מההחלטה שלו, יש עוד דברים יפים להיאחז בהם. שקיעות וריח פרחים ויין לבן בשישי בצהריים עם חברה בבית קפה בשוק הכרמל, אולי גם תיסע לחו"ל ותעשה את הטיוול בסלובניה שתמיד רצתה לעשות. הוא בולע רוק בניסיון להוריד את הקציצה בגרון, אבל זו קציצה עיקשת. חבל שלא הביא את הבקבוק התרמי מהאוטו. מחשבות מתגנבות לראשו. אולי בכל זאת יש לזה סיכוי, אולי לא ניסו הכול. אולי המגנט השתבש, הוא מנסה לכופף את חוקי הטבע. המחשבות מנסות לפלוש לשארית גופו, להכניע אותו. הוא חייב לעצור אותן כבר בהתחלה, אולי יצליחו לעזוב את הראש, אבל הוא יוכל לעצור אותן במחסומי הגפיים, רק שלא יגיעו אל הלב, או גרוע מכך - אל הבטן.

"אודי..."

"מה?"

"אפשר ללכת?"

הוא מניח אצבע על שפתייה להשתיקה, מנסה למקד את מחשבותיו, לזקק אותן. עיניה פוזלות אל האצבע.

"אוגיי..."

הוא מסיט את האצבע. הוא יודע מה יקרה אם יגיד לה את שהחליט. גם אם יצליח לעשות את זה, גם אם יוכל לעזוב אותה אחת ולתמיד, גם אז לא יעברו יותר מכמה ימים, עם קצת מאמץ כמה שבועות, והוא יחזור אל פתח ביתה, ייפול על ברכיו ויתחנן בפניה שתיקח אותה בחזרה. הוא יתנצל ויגיד שיפצה אותה על שיברון הלב והזמן האבוד. הוא יודע שהיא תסלח לו, לפחות כך הוא מקווה.

לא. הוא חייב להיות חזק. זה או לדבר או לקפוץ. או שיכה אותו הברק. אבל ככה הוא לא יכול להמשיך. הוא מכווץ את שפתיו, לשונו נעה אחורה. מיצי הפה מתחילים לפעול ומתרכזים על הלשון. כשכמות גדולה מספיק של רוק נאספת, הוא בולע אותה במכה ודוחף מטה את הקציצה, וזו מחליקה בכאב במורד הוושט.

"ענבר, אנחנו צריכים לדבר."

שירים אסתר וולק

שפת אימי

המנות שלך נתן בי שמות: שמש כבדה, מקלעת הרים, נמלים ארכות, חלומות צפוריים.

אני הולכת כמו פחד ומצביעה על דברים, רק לשם ההצדקה.
רצפה ערופה, בשר מלאכים, נשיפה שלופה, תקוות תולעים.
אני תופסת במקורים, שתשאר לי טיוטה, לטעום כמו תהום את גדותיך, לזרות את חדש אב,
להשיב אותי אל מול עיניך.

המנות שלך בא אלי כמו אלמות
ואני נבהלתי על שפת הדברים.

תהום קורא אל תהום

כל החלומות מתעבים להבטחה אחרונה: רבוני ירת, דמדמניות הכרף, נסיכות קברים. יש שאת על אופן ללא כידון, דוהרת אל ההמון, אחר כך במעי הבית, הסטת חלון, וכבר נשברת כמו ערפילית. בחוץ כל העכשו רועד כמו אדמה. בבית החולים הראש שמוט על דלפק הקבלה, נחשי המוניטור מכרסמים.

העולם הוא כמת יורים וגם המטרה, אין אור להניע מיתרים, זה סרט חרשים או אמנות יפה? כשהדם מדבק באספלט למדרכה. אסור לגרד כי יתנפח, אבל יש גם ענג בזנעה, את צוחקת כמו צוחלת ללא קן,
שישמעו איד כל יום כל יום
את מאבדת את אמא
תהום קורא אל תהום
ואין הד לעדים.

*

אני צמאה בשם כל מי שאבדה.
מעבר לזה?
אני מכה,
אני מכה.
אני מכה בפרחים שמכים בעצים שמכים באדמה,
הכל נגר דם וצוף,
גם אם אשתה לא ארוה ממך
הניחי לכל שנוטף
שאוכל לחזור
לשפשוף ולהספג,
לברא אותך משאריתך

אמא מתה ואז פתחה את כף ידה,
מסרה לי מלחמה
איך היינו בשר ועכשו גלות
כל הברה
אני מכה ומבטיחה
מבטיחה ומכה,
זה כמעט כמו אהבה.

*

הכל דומם עכשו,
החלפנו את המרצפות והאמבטיה נקיה.
רק מתכוננים על מתכוננים,
עוגת גבינה בארבעה מרכיבים,
סלט תרד ומלחה,
בבה, גורי עתון, ועוד בבה,
אין בי דעת ליתר אותך מכל אלה
את הרי בכל
ומעבר לזה רק ספק

להפרד,
להתמרד,
להגיר מהכל שרשים

ספק
שהכל עורבים
ואני נקרתי בתוכך,
ספק שהכל כתבים
ושכחתי את צחוקך,
ספק שאחזר אליך
עם ילקוט ונציר ביחד איגלואים,
ספק שהוא יביא פרחים
ספק שטבעות מחניקות
ספק שמחבתות
וצביטות
ושקיות לדם
ספק לצנחות

על כל מקרה
אני אסתער
ואצטער
אצטער
ואסתער.

האיש שהרגתי יואב איתמר

לו היינו נפגשים
 באמסטרדם, בקופי שופ
 היינו משיקים כוסות
 ומדברים
 לו היה מגיע לביתי
 ומבקש לו עבודה
 הייתי מעסיק אותו
 מבלי שאיש ידע.
 אבל בהפגנה,
 עומדים זה מול זה,
 הוא ידה בי אבן,
 אני פגעתי בך זה.
 אולי היה נואש,
 אולי היה מבטל.
 אולי בקש לו עצמאות
 מה נורא הוא המצב.
 הוא מצויכנו כאויבים
 מותח בינינו חומות, גדרות
 מפריד בין אוהבים.
 אני רק יודע
 שבמצב אחר,
 אולי היינו ידידים,
 אולי היה לי כחבר.

רשימת ספרים חדשים למערכת מאזנים אפריל 2024

- אורבך שולמית, נופלת אל השמים, שירה, פרדס הוצאה לאור, עורכת: נוית
בראל, 2023, 92 עמודים
- גרדוול שרית, הכל אודות סופי, פרוזה, הוצאת טל-מאי, עריכה: יותם שווימר,
עריכה לשונית: ניצה פלד, 2023, 320 עמודים
- גרנות משה, ההונאה שקבעה את גורל העולם, עיון, הוצאת אוריון, 2024,
154 עמודים
- ובר לילך, עונה ירוקה, שירה, הוצאת נצח שירה, עורכת הספר: סתיו אתלן,
2024, 78 עמודים
- ויסמן נועם, חילוניות דיאלוגית, עיון, הוצאת נצר, עריכה לשונית: ציפי הראל,
2024, 126 עמודים
- זרחי נורית, השעה חמש, שירה, הוצאת אפיק, עורכת הספר: לילך לחמן,
2024, 68 עמודים
- יוגב ניצן, תפילת חלב, שירה, הוצאת פרדס, עורך הספר: אלי אליהו, עורכים
מלווים: יוני דוד, לי ממן, 2024, 84 עמודים
- מיכאלי דוד, מנהרות לילה, מאה לילות בעזה, שירה, מדף בית הוצאה לאור,
2024, 104 עמודים
- מנשהוף אמיר, הודעות מארץ רחוקה, שירה, הוצאת נצח שירה, עורכים
ראשיים: נעם בן-דוד, ניסן אליהו כהן, 2024, 72 עמודים
- מצוב כהן עופרה, מה אספר לו, עיון, הוצאת אוניברסיטת אריאל בשומרון,
עריכת לשון: דפנה פרנק, 2024, 384 עמודים
- סומק רוני, אש, שירה, הוצאת כנרת זמורה דביר, 2024, 64 עמודים
- סלע צבי, עכשיו אני יודעת, שירה, הוצאת ספרי עתון 77, 2024, 109 עמודים
- עמית-שפירא אבישג, מקום בו העור הופך עיניים, שירה, עורכת: רוני אלדד,
עורכת אחראית: לי ממן, 2024, 114 עמודים
- פולדר סטיבן, אבן בינה, פרוזה, הוצאת פרדס, מאנגלית: אילאור פורת, עורכת
התרגום: רד זינגר, 2024, 185 עמודים
- פלך-פרץ סמדר, צדו המואר של הירח, שירה, פרדס הוצאה לאור, עורכת:
צביה ליטבסקי, 2023, 104 עמודים
- רונן דיתי, דברי הימים, שירה, הוצאת אפיק, עורכת: ליאת קפלן, 2024, 164
עמודים

שוורץ יגאל, ג'ק ואפון הפלא או למה אני מעריץ את האנגלים וגם החליין
מהמלין או סיפורם של אלה שנשארו מאחור, פרוזה, הוצאת פרדס, עריכה:
לי ממון, 2024, 253 עמודים

משתתפי הגיליון

יואב איתמר הוא משורר, עורך ספרותי, מתרגם ומסאי. נולד בחיפה, גדל בבאר שבע ובמיתר. פרסם שלושה ספרי שירה בעברית: "חוד הלב", (הוצאת "קשב לשירה", 2012 – בתמיכת קרן רבינוביץ), "חיכוך בעור" ("עיתון 77", 2020) "הזורעים" ("כתב ווב", 2022 – בתמיכת קרן רבינוביץ) וספר מחזות – "שני מחזות" (הוצאת "חבר לעט", 2014).

שרון אָס, פרסמה שישה ספרי שירה וספר מסהשיר. ספריה זכו בפרסים רבים, ביניהם פרס ביאליק, פרס עמיחי ופרס ברנר. ספר שיריה השביעי, "עם בוא הבוקר * שמות העצים" יראה אור השנה בהוצאת "מקום לשירה". אס מלמדת באוניברסיטת תל אביב במסלול לכתיבה יוצרת וספרות עתיקה במסגרות שונות.

יערה בן-ידוד, משוררת ישראלית, מבקרת ואמנית קולאז'ים. בעלת תואר ראשון בספרות עברית ובפילוסופיה מאוניברסיטת תל אביב, ותואר שני (בהצטיינות) בספרות השוואתית מאוניברסיטה העברית. פרסמה עד כה 13 ספרים, מהם שבעה קובצי שירה במקור, ארבעה מבחרים באנגלית, בצרפתית, בספרדית וברומנית ושני קובצי מאמרים על יצירות מן הספרות העברית והעולמית. זכתה בפרסים ספרותיים, בתוכם פרס ראש הממשלה ופרס טשרניחובסקי.

סיון בסקין, ילידת וילנה, 1976. משוררת, מתרגמת, עורכת ומסאית. חברת מערכת בכתב העת "הו!" ובסדרת ה-21. ספרה החמישי עומד לראות אור ב-2024 בהוצאת "הקיבוץ המאוחד".

ציבי גבע, יליד קיבוץ עין שמר. למד במדרשה לאמנות ברמת השרון וב"ניו יורק סטודיו סקול" שבניו יורק. לימד במשך שנים רבות במדרשה לאמנות בית ברל ושימש ראש התואר השני לאמנות באוניברסיטת חיפה. במהלך שנות פעילותו היה מיוצג על ידי גלריה אנינה נוסיי וגלריה אלברץ בנדה בניו יורק. הציג בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות רבות בארץ ובעולם וייצג את ישראל בכיאנלה לאמנות בוונציה ב-2015.

יצחק גיילי, יליד 1964, נשוי ואב לשלושה ילדים, רואה חשבון, איש עסקים ומשורר. בצעירותו היה תלמיד ישיבה ולחם בחזית מלחמת לבנון הראשונה והשפעת שני אלה ניכרת ביצירתו. מפרסם מ-2016 שירים המקבלים במות בעיתונים גיליונות שירה ובאתרים מקוונים. ספר ביכוריו "ספק חשכה" ראה אור ב-2018 בהוצאת "נוצה". ב-2022 ראה אור ספרו השני "חלון אל הבהיר" בהוצאת "עמדה" וזכה להערכה.

מיכל דורון, משוררת, סופרת וגרפולוגית מומחית. תל אביבית, בעלת תואר שני במדעי ההתנהגות, חוקרת את האדם היוצר באמצעות כתיבי יד, כתבה ספר ומאמרים רבים בהם ניתחה כתיבי יד של סופרים ומשוררים. ספר השירים שלה, "בקרום הדק", בהוצאת "עקד", זכה בתעודת הוקרה על שם דוד לווייתן. ספרה, "מעבר לגבעות החשופות" פרוזה, בהוצאת "חדרים", פורסם לאחרונה. שיריה וסיפוריה פורסמו בכתיבי עת ובאנתולוגיות. ספר שיריה "אסירת החופש" עומד לצאת לאור בהוצאת "עמדה".

לילך וולך, מתגוררת בתל אביב. מחברת הספר "הטיטיק טובעת אבל הבופה פתוח".

אסתר וולק, משוררת ופסיכולוגית רפואית בהתמחות. ספר ביכוריה "דרוש מקום" (2022) ראה אור בהוצאת "רעב".

פרופ' חיים וייס, מרצה במחלקה לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון, עורך ספרותי ועורך שותף של מוסף הביקורת "פנס". ספרו "ספרים מחוקים" ראה אור לפני כשנתיים.

ירדן ורד, בוגר מחלקת כתיבה במכללת מנשר לאמנויות. עורך בכתב העת "חפזו – כתב עת לארוטיקה עברית". הוציא לאור פרק ראשון מתוך נובלה גרפית יחד עם המאייר אילן פיינשטיין, "גולה".

עומר ולדמן, פרסם במרץ 2024 את ספרו השני, "פרקי תהילה", בהוצאת "הבה לאור". ספר שיריו הראשון, "חינוך גופני", פורסם ב-2019 בהוצאת "הקיבוץ המאוחד".

דנה לובינסקי, משוררת ופסיכולוגית קלינית. ספר שיריה הראשון "בלי ברית, בלי מילה" ראה אור בהוצאת "עם עובד" וזיכה אותה בפרס משרד התרבות למשוררים בתחילת דרכם. ספר שיריה השני "פעם בערת" יראה אור השנה בהוצאת "לוקוס".

ארי ליברמן חיבר את "אלופי התמימות" (2014) ואת "השתקן" (2022). "אושר", רומן חדש פרי עטו, יראה אור בסתיו הקרוב בהוצאת "אחוזות בית".

מירי ליטווק, סופרת ומתרגמת. בוגרת החוג לאמנות התיאטרון של אוניברסיטת סורבון שבפריס. כלת פרס היצירה ע"ש לוי אשכול. פרסמה ארבעה ספרי פרוזה. מתרגמת מרוסית ומצרפתית. סדרת תרגומי שירה מתקופת תור הכסף הרוסי הכוללת את שירי מארינה צוואייבה, בוריס פסטרנק, אלכסנדר בלוק ואנה אחמטובה יצאה לאור בהוצאת "גוונים".

אורית נוימאיר פוטשניק, משוררת ומתרגמת שירה. שירים ותרגומים פרי עטה התפרסמו בין היתר בכתיבי העת "הו!", "מאזנים", "המוסך" ו"הליקון". ספריה: "עינה של האורקל", ("פרדס", 2019) "הים נסוג עוד קצת" ("אפיק", 2023) עורכת "את כל הרצון: מבחר שירה לסביבת עברית עכשווית" ("הו!" ו"אפרסמון", 2022).

טל ניצן, משוררת, סופרת ומתרגמת. ספריה האחרונים: "אטלנטיס" ("אפיק", 2019, שירה, פרס אונ' בר-אילן לשירה), "הנוסעת האחרונה" ("עם עובד", 2020, רומן), "איך לנצח את העצב בשלושה צעדים" ("אפיק", 2021, קובץ סיפורים). השנה יראו אור ספר שירה השמיני, "Silencio" ("מקום לשירה"), המחזה "חתונת דמים" ומבחר משירת פדריקו גרסייה לורקה בתרגומה ("קשב לשירה").

יונית נעמן, משוררת, מסאית, עורכת ומלווה תהליכי כתיבה. ספריה "כשירדנו מהעצים" ("הקיבוץ המאוחד" ו"גמא", 2015) ו"אם לב נופל" ("לוקוס", 2018) זיכו אותה בפרס חיים גורי לשירה לשנת 2022 ובפרס היצירה לסופרים עבריים על שם ראש הממשלה לוי אשכול לשנת תש"פ. מתגוררת ביד אליהו תל אביב עם שני בניה, יואל ובוטו.

מאיר עוזיאל, סופר, עיתונאי, עורך, ובעל העמוד הסאטירי-הומוריסטי-ספרותי "שיפודים" בעיתון "מעריב". "שיפודים" הוא המדור האישי שמתפרסם במשך התקופה הארוכה ביותר בעיתונות הישראלית. פרסם 12 ספרים, מהם חמישה רומנים: "עובדות על תשוקה מסוימת" ("מודן"), "הראשון לארץ ציון" ("עם עובד"), "מקום קטן עם דבי" ("מודן"), "איש הישר בעיניו" ("טוטם"), "הבית ליד האגם באיטליה" ("טוטם").

מאיר פינקרט, יליד 1952, גר בתל אביב. כמומחה לחרושת עץ עוסק בתכנון הנדסי ואדריכלי של מבני ציבור, בדגש על מבני עץ גדולים. מזה כעשרים שנה ממוקד בכתיבת פרוזה. בשנת 2019 פרסם ספר ביכורים, "ועכשיו נופלים למעלה", בעריכת אלי הירש ונורית זרחי, שיצא לאור בהוצאת "פרדס".

אורי פרץ, יליד 1991 ירושלים, עוסק בטיפול ובחינוך אלטרנטיביים, משורר ורקדן. ספר ביכוריו עתיד לראות אור בקיץ הקרוב. חי בתל אביב עם בן זוג ותוכי.

טלילה קוש, מרצה בסמינר הקיבוצים (בגמלאות). פרסמה מאמרים, ביניהם כמה על כתיבתה של לאה איני. עוד פרסמה את "קולה של מנמוזינה בסיפורת דור שני לשואה" (2009) ו"פורצות גדרות: חינוך ומגדר בשדות מגוונים" (עורכת שותפה, 2017). פרסמה סיפורים קצרים, לאחרונה ב"הו!". ספרה "המחברות של מרתה" (2021) תורגם לאנגלית ויתפרסם בקרוב בארה"ב. לצד הכתיבה מתרגלת ומלמדת יוגה וטאי-צ'י-צ'ואן.

אמיר שילון, יליד ותושב תל אביב. ספריו "נשים מרגישות בנוח" (2022) ו"אני רעב אותך" (2023) ראו אור בהוצאת "קתרזיס".

עמיר שינקמן, עורך ספרותי ועורך לשוני. בעברו עיתונאי ואיש פרסום. בעל תואר ראשון במדע המדינה וספרות עברית מאוניברסיטת תל אביב.

לאה שפיגלר, ילידת תל אביב. בוגרת החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל אביב. עסקה ברעיונות ובתקשורת שיווקית. ספר שירה "מחזור ראשון"

ראה אור בהוצאת "פרדס" ב־2018. ספר שיריה "מדברית אני מדברת" ערוך לקראת הוצאתו לאור. עורכת הספרים: אנה הרמן. שירה "באה ריקם" נבחר לקריאה באירוע לציון יום האישה הבינלאומי במרס 2023 מטעם אגודת הסופרות והסופרים בישראל, כאילו נכתב בעקבות אירועי אוקטובר.